ఎంకిపాటలు

నండూరి సుబ్బారావు

ఎంకిపాటలు

నండూరి సుబ్బారావు

ఒకటి రెండు మాటలు

శ్లో. యదిసంతి గుణాశ్శ్లాఘ్యాః వికసంత్యేవతే స్వయమ్,

నహి కస్తూరికామోదః కపటే న నివార్యతే.

అని యొకానొక మహాకవి చెప్పినట్టులు, మృదుమదురరసార్ద్రములయి, సహజకోమలములను భావనామాత్రసంవేద్యములును నైన కవికుమారుల కవితా కల్ప ప్రసూనములందలి పరిమళలహరులు స్వయముగఁ దమంతతామే సమస్త దిగంతములను సయితము వ్యాపించి, విశ్వవ్యాప్తములును విబుధజనశ్లాఘ్యము లును నై విలసిల్లుచుండగా, నందలి గుణవిశేషములను సహృదయులసన్నిధి నెఱుకపఱచుటకై నావంటి పరిమిత ప్రజ్ఞుని పరిచయవాక్యము లంత నవసర ములు కావని తలంచుచున్నాను. ఏలయందురా ? - మందారప్రసూనములలోని మకరందమాధుర్యమునుగ్రోలి సొక్కుటకు మిళిందకుమారునికి ఎవ్వరు పరిచయ మును గలిగించిరి? మలయచందనమందలి శైత్యసౌరభ్యముల కుబ్బి తబ్బిబ్బై వానిని లోకమునందెల్లయెడల నింపదివిరిన దక్షిణానిలాంకూరమున కేసుధీవరుని పరిచయవాక్యములు ఉద్దీపనమును గలిగించినవి ? అట్లే ప్రస్తుతము ప్రకటిత ములై భావుకలోకము సన్నిధిని అర్పింపఁబోవుచున్న యీ వెంకిపాటలనెడి ప్రేమపూతములగు కవితాకల్ప ప్రసూనముల వినయమునందుగూడ నని మనవి. అయినను ప్రస్తుత మాంధ్రలోకమునందు తక్కిన యన్ని యలవాటులతోఁ బాటు, ఎంతటి తేనెవాకలనూరించు సరసకావ్యమునకైనను ఏవో ఒకటి రెండు మాటలు పీఠికాకృతిని గ్రుచ్చవలసియుండుట యాచారమైపోవుటచేత, నందు లకు విధేయులమై ఒకటి రెండు మాటలను యిచ్చట మనవిచేయ సాహసించితి మేగాని ప్రజ్ఞాపారమ్యమునుబట్టిమాత్రము కాదు.

వెంకిపాటలు ఈ ఇరువదవ శతాబ్దిని మన యీ ఆంధ్ర వాఙ్మయకల్పశాఖికను ప్రసవించిన సర్వాంగపరిపూర్ణ పరిణతీవిలసితంబులగు దివ్య ప్రసూన రాజములు గాని, ఘూపబెడంగుల పచరించు పసరు మొగ్గలు కావు. బ్రహానంద సహోదర మనియు, నవాఙ్మనసగోచరమనియును, నిర్వచించు రసస్వరూపమును - పండితులకు సైతము రూపింపశక్యముగాని రసస్వరూపమును-భావనాశక్తిగల ప్రతివారికిని గోచరమగునట్లు మూ ర్తీభవింపజేసిన అమృతఘుటికలుగాని అన్యములు కావు. దివ్యతాపూర్ణములగు భావనాసీమలందు ప్రయత్న విశేనమున ప్రోదిసేయఁబడిన ప్రాభవసంపనల చెన్నలరారు పువ్వురాజములు కాని, అంతంతమాత్రపు ఆరవిరులెన్నటికినిఁ గావు. ఆంధ్ర సరస్వతీపాదపీఠికయందు-భక్తిభరితమగు నభినివేశముతో-ప్రేమపూతములగు భావనలతో-సహజము అత్తింపులు చందములు-ముద్దుముచ్చటలతోఁ దీర్చికూర్చి సమర్పించిన దివ్యమహిమసమన్వితములగు కంఠహారముల కూర్పులు"గాని, ఏదో పదాడంబ రమతో

ఆందతుకులతో ``నేర్పరుపబడినవిమాత్రము కావు. ఇంతయేల శీప్రియ పాఠకులు ఈ పూజా కుసుమములలో ''నేయొకి దానిని జిత్తగించినను ఈ నా మాటలు అతిశయోక్తులు ఎంతమాత్రమును కావని యెఱుంగగిల్లు టయేగాక అనంతములు ననుభవైక వేద్యములు నగు రసశామణీయకతలను, అమంద మకి రంద లలితములై దివ్యసౌరభ సురభితములై చిత్ర విచిత్ర వృత్త విలాస భాసురమలై యొప్ప కవితావిలాసములను చిత్తగించి ఆనందింప గలగుదురనుట నిక్క-ము.

మన ఆంధ్రసారస్వతోద్యానవాటికిలయం దింతవరకు చాలవరకును ప్రౌఢ ప్రబంధరీతులతోను జటిలపదబంధములతోను ఘనములగు వృత్తబంధురతల తోను విలసిల్లి రసమహితములై యొప్ప ఉన్నతవృక్షరాజము లెన్నెన్నియో వివిధ రూపములతోఁ బ్రోదిసేయబడిన వనుటయు, అయ్యని యన్నియును యధాశక్తి సౌరభపూర్ణములగు కుసుమఫలాదికమును ప్రసవించుచునే యున్న వనుటయునుకూడ సత్యేతరము కాదు. కాని (పండితపామరసాధారణముగా జనసామాన్యము ఆస్వాదించి తనిసి తమంత తాము గానముచేసి ధన్యతం ''గాంచుట కనువగురీతిని -- లాలిత్య సౌకుమార్య సౌందర్య సౌరభ్యములను పెదజల్లు మంజరులుగల పూవుఁబొదలంతగా ప్రోదిసేయబడి యుండలేదు, అట్టి లోపమును తీర్చుటకై ఆధునికి యుగమునందలి కవితోద్యానపాలకు లగు కవికుమారులు పెక్కురు నడుములుగట్టి రాత్రిందివములు పరిశ్రమచేసి ఆపూఁ బొదలను దిద్దితీర్చి-అపూర్వములగు నందములలో నలంకరించి-ఏమాత్రముకూడ వన్నెయంను వాసియును కొeeవడనీయకుండ విలసిల్లజేసి సార్వజనీనతి Sర గూర్చుచున్నాయి. వీరి యీ యుద్యమము బుద్ధమును సమృద్ధమునై గార గల సూచనలు గన్పించుట మిగుల ప్రశంస్య ము.

ఈవిధముగాఁ బ్రస్తుత కాలమున మన యాంధ్రసారస్వతోద్యానపు సార్వ జనీనశోభాభివృద్ధికై పాటుపడుచున్న తరుణకవికుమారకులలో శ్రీయుతులగు నండూరి వేంకటసుబ్బారావు పంతులు (బి.ఏ.) ''గారును నొక్కరు. వీరు తక్కిన కవి ప్రపంచమువలెగాక తమ శుశ్రూషాంజలులను భిన్నమార్గములనాంధ్ర వాగ్దేవిసన్నిధి నలంకరించుచున్నారు. సుబ్బారావుగారు ఆంధ్రజాతికి సహజమలై - శ్రావ్యములై - సాంప్టనింపగల మృదుమధుర గేయములలో ఆందునను నేడు వాడుకలో - వ్యవహారములోనున్న - జీవద్భామలో వేంక్షి నాయుడుబావలు దాంపత్య పూతిమలును భావోన్నతములును ముగ్ధ ముగ్ధములును అగు ప్రణయగాథలను గానము సేయుచున్నారు, నిజముగా పెంకి నాయుడుబావ లనే నాయకు లున్నారో, లేక వారు కవి పోల కల్పితులో చెప్పజాలకున్నను-వెంకి పాటలను వినునప్పడు మాత్రము, శ్రోతలు-తన్మయతనుజెంది తమతమ భావనావీదులలో-రసమయమూర్తలగు వెంకి నాయుడుబావలను తప్పక గాంచిగల్గుదురు. ఒక్క కాంచుట మాత్ర మేనా ?- కాంచి-తా మనుభవించిన ఆ యానందమును—మరల నా గీతముల తోనే-అనువాదరూపమున వెల్లడింపని సహృదయ శిరోమణి యుండుటయు హడ గానము వెంకి పాటల యందింతటి మహత్త్వము గలుగుటకు తజ్జనకు లగు వేంకటసుబ్బారావు పంతులుగారి రసానుభవవ్యగ్ర మగు హృదయ పరిణామ పేశలతయును, లోకజ్ఞతయును ముఖ్యములగు కారణములని నాకు గల నమ్మకము.

తత్త్వాన్వేషణముఁ జేసినచో మనవాఙ్మయమునందలి గేయవిభాగముకూడ నిదివఱకె చక్కగ దిద్ది తీర్చబడినది. మహాకవిశిరోమణు లనందగిన క్షేత్రయ్య కవి, రామదాసును, వరదరాజు తాడంకివారు, ఏగంటివారు మున్నగు గేయ కవులు-తీపర్ ం గాసద్భూరలుగల వాగ్ధారలతో -ప్రేమ భ క్తి-తత్త్వముల నమృతంపువాహినుల బ్రవహింపఁజేసి ధన్యతం "గాంచియే యున్నారు. అమృతంప రసవాహినులఁబారించి వారు ప్రోదివేసిన ప్రణయవల్లికలు నాంధ్ర హృదయసీమల నల్లిబిల్లిగ నల్లుకొని వూచి ఫలించి తత్సౌరభములచే నిప్పటికిని మన కుల్లాసము గల్పించి శాశ్వతత్త్వము నందించుచునే యున్నవి, కాని వారు ప్రోదిసేసిన ప్రణయవల్లికాప్రసూనములు సన వెంకినాయుడుబావల ప్రణయ వల్లికలవలె విశుద్ధ ప్రేమభరితము లై నట్టివి గాక భక్తితత్త్వాద్యన్యాన్యతర జాతు లతో సమ్మిశ్రణమును గాంచినట్టివి. మఱయు వారు సేకరించిన ప్రసూసరాజ ముల సౌరభములు అద్వితీయమగు దార్శనికి విభవముగల యే కొలదిమంది ప్రజ్ఞా 'నిధులకోగాని తక్కిన సాధారణజనమునకు పూర్ణముగా నాస్వాదింప వీలుపడ నట్టివి. ప్రస్తుతము మన వేంకటసుబ్బారావుగారు సేకరించిన వెంకి నాయుడు బావల ప్రణయపూతములగు నీపాటలన్నో పండితపామర సాధారణముగా-సెల్లవారికిని-యేమాత్రపు భావనాశక్తియున్నను, ఆందికొనుటకు ఆనందించి తనిసి తనియింపజేయుటకును వీలైనట్టివి. నిక్కమగు ప్రేమయును, దాంపత్య భావమును, ధర్మపరతయును యెట్టి యాదర్శములను గలిగియుండునో యను విషయమును, ఈ పాటలంత తేటతెల్లవబ"గా-సాధారణ జనమున కంతటికిని తెల్పగల గేయము లివితప్ప మనలో నితరములు లేవనుట సత్యదూరము కాదు.

సుబ్బారావు పంతులుగారు గానము చేసిన యీ పాటలలో భావము కంటెను మున్ముందుగ భాషయును, భాషకంటెనును మున్ముందుగ భావమును, నహ మహమికతో బర్వులెత్తుచుండును. వీయొక్క స్థలమున నైనను వీని గమనము నందు యేమాత్రమైనను కుంటుపడిన దేమోయని యెంతగ. వెదకినను మచ్చునకై నను నాకు అట్టిది యిందు కొనవచ్చుటలేదు. వీరు యీ గేయములందు కూర్చిన పదములుగాని, పదార్థ ములుగాని కొందఱు కొందట కవితలలోవలె ప్రయత్న విశేమమున నేర్చి తెచ్చి కూర్చిన వెంతమాత్రమునుగాక ప్రతినిత్యమును మన కన్నులయెదుట-క్షణక్షణమును గోచరించుచున్నవే యగుట యెన్నదగిన ప్రధానమగు విశేవము. ఇట్లయ్యును, వాని నీ కవికుమారుడు గేయరూపమున గూర్చి సహృదయలోకి ము సన్నిధిని ప్రదర్శించినప్పుడు మాత్రము-యెట్టివారి కైనను "ఔరౌరా?-యని యనిపించునంతటి మహోజ్జ్వలత వీనియందు విల సిల్లి-తత్వభావమున శ్రోతల హృదయసీమలు ఒక్క-మాటుగా మిరుమిట్లు గొనుటయును కలుగుచున్నది. భావనాధనులగు ఘనుల కవితలయం దింతటి శక్తిసామర్థ్యము లున్నవి గనుకి నే మన పూర్వికులు

శ్లో, తపన పదవిన్యాసాః వార్థవిభూతయః,

తథాపి సవ్యం భవతి కావ్యం గ్రథన కౌశలాత్ -

అని కవిస్పృష్టిని ఆనంద సరిసూచకములగు శిరఃకంపనములతో గారవించి యున్నారు. ఇట్టి ప్రశంస్యతమములగు శక్తిసామర్ధ్యముల నలపరచకొనిన కుమారుడు-మన యాంధ్ర వాఙ్మయమునఁ బొడసూపటయును-నందునను మనమున్న నీ యిర్వదవ శతాబ్దిని-మన కన్నులయెదుట-మన కవితామతల్లినియీ విధములగు దివ్యప్రసూనముల నర్చించి మనల "నానందసాగరమున నోల లాడించుటయును చూడగల్గిన ననుబోటుల జీవితములు ధన్యములను, ధన్య తపములను-అని యనుటలో నావంతరమును సందియము లేదు.

మొత్తముమీద నింతవఱకు నీకవి గానముచేసిన యీ ప్రణయపూతము లగు గేయములు ముప్పదియైదు వరకును గలవు. క్రమవికాసమును భావ పరిణతియునుగల ఈ కవితాప్రసూన గుచ్ఛములో(1) 826-8 సంఖ్యగల పాటలు-(అనఁగా మాయదారి తమ్ముడు, సాటేలా,పడవ-అను శీర్షికలుగల పాటలు) కేవలమును వెంకియొక్క-ప్రణయగాథలకు మాత్రమే సంబంధించినవి కావు. కాని అంతయోయింతయో వెంకి ప్రస్తావనకు అందును చోటు లేక పోలేదు. కనుకనే కాబోలు కవిగారు వానినికూడ నిందు పొందుపరచి యుందురు, కాని మనమా మూఁడు పాటలను పరిగణనమునం దుపేక్షించితి మేని (ఉపేక్షించుటకు మఱొక బలవత్తరమైన కారణముకూడ కలదు. దానిని ముందు నిరూపింతును.) ఈ పాటలకు మనము గుచ్ఛమన్నపేరును వాడుటకెట్టి యభ్యంతరమును లేదు. శ్రీ సుబ్బారావు పంతులు గారి రచన లగు నీ గేయములలో నేయొకదానిని పరీక్షించినను మూఁడు నాల్గు చరణములకన్న నా కృతియందు గ్రంథబాహుళ్యము ఎక్కువగా గోచరింపదు. కాని వానియందే దానియందలి భావసంపదను వివరింపవలసివచ్చినను సంపూర్తిగా వివరించుటకు నలువది పేజీలకుఁ దక్కువగ పట్టనేపట్టదు. ఇది భావుకులెఱింగిన యంశమే కదా?

సాధారణముగా నుపోద్ఘాత రచయిత లగువారికి-ప్రస్తుత మగుచున్న యంశమును సాకల్యముగ చర్చించి గుణదోషవిచారణ సేయవలసియుండుట మిగుల ముఖ్యమని నేనెఱుంగకపోలేదు. కాని అల్పావకాశముగల ఈ ప్రదేశమున నద్దానిని నిర్వహించుట దుశ్శక్యము. కావున మఱొకమాఱు దీర్ఘముగా విమర్శింప దలంపుగల నేనీవిషయము నింతతో ముగించుచు భావనాథనుడగు నీకవికుమారుని ప్రయత్నములు సఫలము లగునట్లును ఇట్టి వీరికి ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాదివిభవముల నొసంగి, ఇతోధికముగ నాంధ్రవాగ్దేవికి సేవాంజలులనర్పింపజేయునట్లును అనుగ్రహించుటకై ఆ పరాత్పరుని వేలకొలది ప్రణామములచేత నిరంతరము నర్థించుచున్నాను.

చెన్నపురి

క్రోధన భాద్రపద శుద్ధ సప్తమి: బుధవారము.

పంచాగ్నుల ఆదినారాయణ శాస్త్రి

ఆర్యసంప్రదాయము చొప్పున 82 మణులుగల హారము గుత్స మన బడును. గుత్సమనుమాటయే గుచ్ఛమన్న పేరుతో వ్యవహారమున నున్నదని నాతలంపు; కావుననే, నేను నిచ్చట హారభేదమును తెలుపు సందర్భమున గుత్సశబ్ధమునకు పర్యాయముగా గుచ్ఛమను పదమును వాడితిని.(పం.ఆ.శా)

పీఠిక

ఈ పాటలు నేను మద్రాసులో క్రైస్తవ కళాశాలలో పట్టపరీక్షకు చదువుకొనే దినాలలో (1911-1918) వ్రాయ మొద లెట్టినాను. అప్పుడు నా అదృష్టంవల్ల మ - రా - శ్రీ అధికార్ల సూర్యనారాయణ రావుగారి స్నేహభాగ్యం లభించటం, ఆయనతోకలిసి వాసం చేయటం కలిగింది. నన్నంతకు మునుపే సారస్వతివిషయాల్లో అంతో యింతో తలఫీదు చేయుచున్న మా బసవరాజ అప్పారావు కూడా అక్కడే వుండేవాడు. వారితో ముచ్చట్లకు మ-రా-శ్రీ పాటిబండ అప్పారావుగారును వచ్చుట మూమూలు.

వారందరు యెవరి రచనలగురించి వారు సొంపుగా మాట్లాడుకొంటుంటే నేనొకప్రక్క కూర్చుని విస్తుపోయి వినటం రివాజు,

ఒకనాడు కాలేజీనుండి ట్రాంబండిలో వస్తుండగా, గొంతులో సన్నని రాగం బయలుదేరింది, దానిని నా లో నేను పాడుకోవా లని సాహిత్యం జ్ఞాపకంచేసుకోవోయాను. ఎప్పడోవిన్న పదంలాగున "గుండెగొంతుకలోన కొట్లాడుతాది" అన్న పల్లవి వచ్చింది. ఆదే మననం చేసుకోగా చేసుకోగా యిల్లు చేరేసరికి నేను వ్రాసిన మొదటిపాట తేలింది.

మా "జానకి" పతికిన్నీ, అప్పారావుకున్నూ ఆ పాట గద్దదికతో విని పించాను. ★ సెబాస్ వ్రాయ॰మన్నాడు జానకీపతి; "నీవు నిత్యం వాడేభాష కాదిది, యీ భావసాయమున సత్యాన్వేషణం చేయలే"వన్నాడు మా బసవ రాజ అప్పారావు,

ఏ సమయమున వెన్ను చరిచాడో, సూర్యనారాయణ ! ఆప్పటినుండియు "యెంకి"ని కవితారీతిని స్మరించుట నిమసమైన మానలేదు. ఆతడును అంత కంతకు దన అభిప్రాయమును బలపరుచుకొన్నాడు. మా అప్పారావు రానురాను తన అభిప్రాయం మార్చుకొని యిటీవల అతడును వల్లె ఆసుచున్నాడు.

పాటలు అప్రయత్నంగా వచ్చేటట్లు ప్రసాదించిన యెంకికి కృతజ్ఞుడనా ! ప్రోత్సాహము చేసి వీపుదట్టిన అధికార్లవారికా కవిత్వ కళారహస్యాలు తెలియజెప్పిన మా బసవరాజ అప్పరాయనికా ? ముప్వరకును,

ఇంకను సహృదయు లెందరో చాల కాలంనుంచీ నన్ను హెచ్చరిస్తున్నారు.

ఆందులో యెంకి పాటలు పదిమందికి వినిపించినవారు దేశోద్ధారక శ్రీయుత కాశీనాదుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు, ఆంధ్రపత్రికలో నేమి, భారతిలోనేమి ఆ పాటలకు తగిన తావొసంగి, యీ పుస్తకం అచ్చులో యొంతో అభిమానంచూపి, రెండు మాసములు యీ పుస్తకమును తమ మూడు పత్రికలలోనూ ఉచితముగా ఆడ్వర్టైజ్ చేయునట్లు ఆర్డరు దయచేసినారు. వారికెంతో కృతజ్ఞుడను.

"సాహితి' మా పత్రికే అనసూయ, జనరంజని, జ్యోతి, సుజనరంజనీ పత్రికాధిపతులును నాకెంతో గౌరవ మొసంగినారు, శారదయు ఆట్లే వారు తెలుగుతల్లియొక్క నిజస్వరూపం

చూడాలెనని ఉవ్విళ్లూరుచున్నవారె తెలుగు పస, తెలుగసనుడి, తెలుగునాదం, తెలుగురిచీ తెలిసికొని మనజాతి సాంప్రదాయాలలోగల సొగసు, జీవమూ, పదిమందికిన్నీ మనసుకెక్కించాలె నని కంకణము కట్టుకుని కృషిచేస్తున్నవారే, వారందరికీ నా నమస్కృతులు.

ప్రభువులలో మా ప్రభువులును, కవులూ, రసికులూఅయిన శ్రీశ్రీశ్రీ రాజా వేంకటాద్రి అప్పారావు బహద్దయగారు యీ పాటలు విని ఆనందించే వారు. ఆ మహారాజ నాకెన్నోవిధాల మేలుచేసినారు. వారివంశ మాచంద్రా ర్కమూ నిలుచుగాక యని పరమేశ్వరుని ప్రార్థిస్తున్నాను, పాటలలో సగం పైగా నూజవీటిలో శ్రీవారి సన్నిధినే వ్రాశాను.

మా అభినవాంధ్రకవిమిత్రమండలి వారందరు నా ప్రాణమిత్రులు. మాప్రెసి డెంటుగారగు శ్రీయుత కోలవెన్ను రామకోటేశ్వరరావుగారి ద్వారా వారిద్వారా వారి దయకు బదులు నా వందనము లర్పిస్తున్నాను.

ఇందులో చిత్రపటములు మా అడవి బాపిరాజుగారు వ్రాసినవి. ఆయన చిత్రములలోని మహోన్నత భావాలకు నా యెంకి పాటలే కారణమైతే, ధన్యుడను, ధన్యుడను!

మద్రాసు ఆంధ్ర పండిత మండలివారు నన్ను ప్రత్యేకం ఆహ్వానించి గౌరవించారు, ఆప్పటినుంచీ పండితులంటే భయంపోయి భక్తే మిగిలింది, వారికి నా నమస్సులు.

కావ్యవ్యాకరణతీర్థులు బ్రహ్మశ్రీ పంచాగ్నుల ఆదినారాయణశాస్త్రుల వారికి మా యెంకి పేరు చెపితేనే యెంతోఆపేక్ష; పాటలంటే ప్రాణమే. పండితులయిన్నీ "యేమో, చదువరానివారి పాట"లని తోసెయ్యరు. యెంకిపై పదిమంది హృదయాలల్లో భక్తి కలిగించింది, వారున్నూ, బ్రహ్మశ్రీ పొక్కులూరి లక్ష్మీనారాయణగారున్నూ. వారిరువురికీ నా నమస్కారాలు.

"తెలుగుదేశంలో పేరొందిన "మేటిగాయకులు మ.రా. శ్రీ విద్వాన్ పొరుపల్లి రామకృష్ణయ్యగారు యెంతో శ్రమపడి, శ్రద్ధతో యీ పాటలకు స్వరం చేశారు. వారికి నా నమస్కారాలు, అదే నేను పాడేవిధము.

తర్క వ్యాకరణ శాస్త్రవేత్తలగు బ్రహ్మశ్రీ గంటి సూర్యనారాయణశాస్త్రులుగారు తమకుతామై కోరి, యీ పాటలు చక్కగా అచ్చువేయించినందుకు వారికి చదువరులతోబాటు నేనును కృతజ్ఞుడను.

ఈ కృతి నర్పించినది నా పెత్తల్లి కుమారునకు. నా తండ్రి నాకు నాలుగైదేండ్లున్నప్పుడు కాలం చేస్తే, అప్పటినుండి యిప్పటివరకు మా కందరకు అతడే పట్టుకొమ్మ, "చంద్రున కొక్క నూలిపోగ"న్నట్లు అతని కీ కృతి సమర్పిస్తున్నాను.

మద్రాసు,

29-8-25

నండూరి వెంకటసుబ్బారావు.

కొత్త పాటలకు పీఠిక

ఎంకి పాటల ప్రథమ ముద్రణ మయిన్నీ ఆ ప్రతులు నిండుకొనిన్నీ కూడా చాల కాలం గడిచింది. ఈ కొత్త పాటలతోపాటు ఎంకి పాటల నర్మద్రణమున్నూ చేయదలచి యెప్పటి కప్పడేవో ఆటంకములమూలాన ఆలశ్యం జరిగింది.

నేను 1926 లో న్యాయవాది వృత్తిలో చేరేటప్పడే మిత్రులు aw కున్నూ కవిత్వానికిన్నీ సగమెరక సుమీ అన్నారు. ఎంకిని నిత్యం .... రిస్తున్నా 1948 వరకు వీనిలో సగం పాటలైనా వ్రాయలేకపోయినాను. 1948 పంచాశ oKrystro (All India Radio, Patna) రి స్నేహము లభించినది. వారు నాటినుండి సంవత్సరమున కొకతూరియైన ఎటు విచ్చేసి మా యింట విడిసి, వారి వీణా గాత్రములు మేళవించి, నోహర గాన మొసెల్చి మాటుమణగిన నాలోని పాటను మేలుకొలుపసాగిరి. రి స్నేహభాగ్య మబ్బిన పిమ్మటనే యీ పాటలలో సగంపైగా వ్రాయ లిగితిని. వారి కెంతో కృతజ్ఞుడను. వారే యెంతో శ్రమకోర్చి యీ కొత్తపాటలలో 40 కి సరియైన Notations) గురుతులతో స్వరాలు వ్రాసిరి. కాని అనివార్యములగు "రణములవల్ల వానిని గాని వెనుకటి పాటలకు కీ కే విద్వాజా పారుపల్లి "మకృష్ణయ్యగారు వ్రాసిన స్వరాలుగాని యీ छक्षेत्र ముద్రింపలేకున్నాను. మిత్రులీ పాటలు "చే" ననియో కా దనియో వీనిని ఆంధ్రలోకం bక్క నదరులో వంచినారు. కీ.శే శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు సణములేనిదే వారు దూషింపరే యని వానిని (ఎంకిపాటలను) చదివితి? న్నారు. కావున "కా" దన్నవారును నా పాటలు నేటివరకైన నిలుచుటకే గోడైనారు. వారికే ముందు "సే నొనర్చు ప్రణామములు. నా పాటలలో నొక చిన్న పాటకు శ్రీ భమిడిపాటి రామసోయాజులు "S (Now Advocate Chodavaram Vizag Dt) S Nrco ఏనాడు భారతిలో బొమ్మలు చేసినాలో నాటినుండి వీనిపై వాదోపవాదములు పెరిR జరిగిన ప్రచార మపారం,

క్రీ శే కళాప్రపూర్ణ వేదము వెంకటరాయశాస్త్రులువారు (Nuzvid Conference, May "25) &5 sệ&of) c★&Đo?" Cậwoo6 (Reddy Conference, December"25) 3 sextre 3?"s6rÓ9essos (Andhra Panditha Mandali, Madras April, 25) పంచాగ్నుల ఆదినారాయణశాస్త్రులువారు (Introduction, Yenki Songs, 1st Edition) రావు సాహెబు శ్రీ గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు (1925 మద్రాసు) నా పాటలయెడ చూపిన ఆదరణకూడ ఆ ప్రచారానికి దోహద మిడినది,

శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మగారు ఏప్రియల్ 1925 లో వీనిని ప్రప్రథమున Soe66 sglo-odsko, Prof. D. Appala Narasimham M.A.L.T గారు 1928 లోనూ శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణారావుగారు (Now Chief Minister Hyderabad) 1928 ests. Soo "rse" - సమర్థించియా శ్రీ ఎం. చలపతిరావు, ఎం.ఎ గారును (Now Editor National Herald, Lucknow) మిత్రులు t కోలవెన్ను రామకోకేశ్వరరావుగారును (Editor, Traveni) త్రివేణిలో

వీనిని సానుభూతితో విమర్శించియు, మహా పండితులని పలు నగస ర్తు వే ve తిరువేంగళాచార్యులుగారు త ''ఆంధ్ర ధ్వన్యాలోకం'లో లూ పాటలలో నొక పాటను ఉదాహరణగాణొనియూ, ఆచార్య శ్రీ కురుగంటి సీతారామభట్టారకులు తమ 'నవ్యసాహిత్య వీధులలో ఎంకి'కి కూడ తావొసగియు, మా బెల్లంకొండ రాఘవరావుగారు ఒక్కొక్కపాట నే నిండు ప్రేమతో విమర్శించుచు పెక్కు వ్యాసములు వ్రాసియు, నా గురుతుల్యులు 3) ప్రొఫెసర్ విస్సా ఆప్పారావుగారు (81-5-58) యెంకిపాటలకును గేయ ప్రపంచంలో ఒక స్థానమిడియు, 'బుచ్చిబాబు, మిత్రుడు రుక్మిణీనాధుడు, @, రజనీగార్లు వీనిచుట్టును నాటిక లల్లియు, కిశే. ఆడవి బాపిరాజువంటి చిత్రకారులు వీనిని చిత్రించియు, సంగీతకళానిధి ప్రా ద్వారం వెంకటస్వామి నాయుడుగారివంటి మహావిద్వాంసులు వీని (★)నాదించియు, శ్రీ యమ్. చలపతిరావుగారివంటి ఆంగ్లభాషాపండితులు వీని నాంగ్లమున ననువదించియు, శ్రీ నటరాజ రామకృష్ణగారివంటి నాట్యాభినయ వేత్తలు వీని నభినయిరించియు, కవిసామ్రాట్టు శ్రీ విశ్వనాధ సత్యనారాయణ గారు తమ సుప్రసిద్ధ నవలలో వీని దయతో పేర్కొనియు, సోదరుడు కృష్ణశాస్త్రి వీనిని గురించి పలకతావుల సభిమానముతో పలికియు, వీనిని పెక్కు సభలలో పాడియు, రసికులు శ్రీ గుడిపాటి వెంకటచలంగారు వీనిని నిండుమనసుతో ''Muse' చేసియు, శ్రీ శ్రీశ్రీ గారు 'స్వతంత్ర' లో వీనిలోని వెలుగులు చూపియు, మా సాహితీ సమితి సభాపతి శ్రీ శివశంకర స్వామిజీ ity దీర్ఘాయువగున ట్లాశీర్వదించియు, oకె ॡ&o so. ᚻ దృష్టి మర్వకుండ చేసిరి. ఈ ''కొత్తపాటలు' వ్రాయుటకు వారందరి అంతః రణ నాకు సాయమిడియుండును, ఈ సో ముసలిదశలో ''నాగా పాటల మననం ఒకయెత్తు, వారల పేమవాక్కుల మననం ఒకయెత్తుగా కాలం గడుపు చున్నాను. అదే నా కృతజ్ఞత !

ఆల్ యిండియా రేడియా మద్రాసు, విజయవాడ, హైద్రాబాదు నిలయములవారు నా పాటలు నాకే చిత్రచిత్రగతుల నిత్యం వినిపిస్తున్నారు,

ఈ కొత్త పాటలు భావములోనూ నిర్మాణంలోనూ పూర్వపు పాటల పంధా నుండి వొయిదొలగినవన్నారు. ఆందుకు సోదరుడు కృష్ణశాస్త్రి 8-5-58 న మద్రాసు కల్చరల్ క్లబ్లోనూ, కృష్ణాపత్రికా సంపాదకులు గడచిన రావు సాహెబ్ గిడుగు రామమూర్తిగారి వర్ధంతి సంచికలోనూ సమాధాన మిడిరి. మార్పుగుణమున కాయెనా దోషమున కాయెనా ఆను వినయము సహృదయ లోకమే నిర్ణయించాలి. ఏ యెడను మార్పు సహజం. ఈ కొత్త పాటల ఆంకింతం నా రవల వెలుగులో పాటలో తలతడుము కొవి తళ్ళుబ్బలైన అద్భుతమూర్తికి, ఆ మూర్తికి నా కవిత్వ జీవితాదర్శముల యెడ నీరసభావముతప్ప మరోభావమునకు తావులేదని యెరింగియు నా భక్తి చేయ జీ పూజాద్రవ్యములేమి వీనినే అర్పించుచున్నాను.

ఏలూరు

8-8-'58

నండూరి వెంకటసుబ్బారావు

అంకితము

నా

పెత్తల్లి కుమారుడు

శ్రీ భావరాజ

వెంకటసుబ్బారావు గారికి

" రాష్ట్రముల బాలనమొన్నర్చు రాజకాడు;

రాజె యాతడు నిజమనో రాష్ట్రమునకు."

ముద్దుల నా యెంకి

గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ
కూకుండ నీదురా కూసింతసేపు!

....

నాకాసి సూస్తాది నవ్వు నవ్విస్తాది,
యెల్లి మాటాడిస్తె యిసిరికొడతాదీ!
గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ॥

....

కన్ను గిలికిస్తాది నన్ను బులిపిస్తాది
దగ్గరస కూకుంటె అగ్గి సూస్తాదీ!
గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ॥

....

యీడుండమంటాది యిలుదూరిపోతాది,
యిసిగించి యిసిగించి వుసురోసుకుందీ!
గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ॥

....

మందో మాకో యెట్టి మరిగించినాదీ
వల్లకుందామంటె పాణమాగదురా!
గుండె గొంతుకలోన కొట్లాడుతాదీ॥

....

వొనలచ్చిమి

జాము రేతిరియేళ జడుపు గిడుపూ మాని
సెట్టు పుట్టా దాటి సేనులో నేనుంటె
మెల్లంగ వస్తాది నాయెంకి!
సల్లంగ వస్తాది నాయెంకి!

పచ్చని సేలోకి పండుయెన్నెల్లోన
నీలి సీరాగట్టి నీటు గొస్తావుంటె
వొయ్యార మొలికించు నాయెంకి!
వొనలచ్చి మనిపించు నాయెంకి!

యెంకి వస్తాదాని యెదురూగ నేబోయి
గట్టుమీదా దాని కంటి కాపడగానె
కాలు కదపాలేదు నాయెంకి!
కరిగి నీరౌతాది నాయెంకి!

మాటలన్నీ సెప్పి మంచెకిందా కెల్లి
గోనెపట్టా యేసి గొంగడీ పైనేసి
కూలాస గుంటాది నాయెంకి!
కులుకు సూపెడతాది నాయెంకి!

యేతా మెత్తేకాడ యెదురూగ కూకుండి__.
మల్లీ యెప్పటల్లె తెల్లారబోతుంటె__.
సెందురుణ్ణీ తిట్టు నాయెంకి!

సూరియుణ్ణి తిట్టు నాయెంకి!

యెంకిముచ్చట్లు

యెన్నాని సెప్పేది యెంకి ముచ్చట్లు
యేటి సెప్పేది నాయెంకి ముచ్చట్లు ?
దొడ్డితోవ కళ్లె తొంగి సూడంగానె
'తోటకాడే వుండు త్వరగొస్త' నంటాది !

యెన్నాని సెప్పేది......
యెంకి రాలేదని యెటో సూత్తావుంటె
యెనకాలగా వచ్చి 'యెవురు వో' రంటాది !

యెన్నాని సెప్పేది......
'సిట్టి సేబా'సాని నిట్టూర మేత్తుంటె
మాటా యినబడనట్టు మరియేటో సెపుతాది !

యెన్నాని సెప్పేది......
'కోడిగూసేసరికి కొంపకెల్లాలి, నీ
కోసరమె సెపుతాను కోపమొ' ద్దంటాది !

యెన్నాని సెప్పేది......
'యెంతసేపున్నాను యిడిసి పెట్టాలేవు
తగువోళ్లలో మనకు తలవొంపు' లంటాది !

యెన్నాని సెప్పేది......
యెన కెనక సూత్తానె యెల్లుతావుంటాది,

యెన్నాని సెప్పెది యెంకి ముచ్చట్లు
యేటి సెప్పేది నా యెంకి ముచ్చట్లు ?

యెంకితో తిరపతి

యెంకి, నాతోటి రాయే!
మన
యెంకటేశరుణ్ణి యెల్లీ సూసొద్దాము !

ఆవుల్ని దూడల్ని
అత్తోరి కాడుంచి,
మూటా ముల్లీ గట్టి,
ముసిలోళ్ళతో సెప్పి,
యెంకి, నాతోటి రాయే......

ఆ సామి మీ దేటా
వూసూ లాడూకొంట,
కొండ మెట్లన్నీ నీ
కొంగట్టు కెక్కాలి,
యెంకి, నాతోటి రాయే......

'రేతిరి పగటేల
రెప్పెయ్య కెంకిని
సల్లంగ సూడ' మని
సామితో జెప్పాలి,
యెంకి నాతోటి రాయే......

సత్తెకాలపు నాయెంకి

"నీ తోటె వుంటాను నాయుడు బావా!
నీమాటె యింటాను నాయుడు బావా!"
"సరుకు లేమికావాలె సంతన పిల్లా ?"
"నువ్వు
మరమమిడిసి మనసియ్యి నాయుడు బావా!"
"సక్కదనమున కేమిత్తు సంతనపిల్లా?"
"నువ్వు
సల్లగుండు పద్దాక నాయుడు బావా !"

"యేడనే నీ కాపురమో యెల్తురు పిల్లా"
"నీ
నీడలోన మేడ కడతా నాయుడు బావా!"

"నీతోటె వుంటాను నాయుడు బావా !
నీమాటె యింటాను నాయుడు బావా ! "

దూరాన నాయెంకి

యాడుంటివే, యెంకి, యాడుంటివే ?

పూతోరి పందిట్లో
సీతాయి యెల్తుంటె
నీ తళుకు గేపకాన
నా తల తిరిగిందోలె!
యాడుంటివే, యెంకి, యాడుంటివే ?

మామిడి తోట కెల్లి
మంచీ పండోటి గోసి,
యేటొగాని, నోట్లేస్తె
యిసమై పోయిందోలె !
యాడుంటివే, యెంకి, యాడుంటివే ?

పొత్తేళ జొన్న సేలో
సిత్తరమై పోతాది,
గుమ్మైన వోసనొస్తే
గుం డెగిరిపోయె నోలె!

యాడుంటివే, యెంకి, యాడుంటివే ?

యేటిదరి నా యెంకి

'యీరేతి రొక్కతేవు యే మెచ్చినావే ? '

'ఆడు నే నిక్కడే ఆడినామమ్మా !'
'యేటి నురగలకేసి యేటి సూశేవే ?'

'మా వోడి మనసట్టె మరుగుతాదమ్మా !'
'సెంద్రవొంకలొ యేమి సిత్ర మున్నాదే ? '

'వొంక పోగానె మావో డొస్తడమ్మా !'
''ఆడు నే నిక్కడే ఆడినా మమ్మా !
మావోడి మనసట్టె మరుగుతాదమ్మా !
ఆ వొంక పోగానె ఆడొస్త డమ్మా!''

రావొద్దె!

రావొద్దె నాపక్క రావద్దె యెంకీ!
ఆపొద్దె మనపొత్తు లయిపోయెనెంకీ!
నీ మీద పాణాలు నిలుపు కొంటా వొచ్చి,
అర్ధ రేతిర్లోనె అడివంత తిరిగానె !!

రావొద్దె నా పక్క రావొద్దె యెంకీ !
ఆపొద్దె మనపొత్తు లయిపోయెనెంకీ!
గట్టెక్కి సూశాను ! పుట్టెక్కి సూశానె !
కల్ల కపటము లేని పిల్ల వను కున్నానె !!!

రావొద్దె నా పక్క రావొద్దె యెంకీ !
ఆపొద్దె మనపొత్తు లయిపోయెనెంకీ!
యేడ నువ్వుండావొ యేళ్ళన్ని యీదానె !!!
యేటి సేస్తుండావొ యీశ్వరు ణ్ణడిగానె !!!

రావొద్దె నాపక్క రావొద్దె యెంకీ!
ఆపొద్దె మనపొత్తు లయిపోయెనెంకీ!

మాయదారి తమ్ముడు (కృష్ణుడు)

నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి నా కియ్యరయ్యో!
యేడుకొండలవోడ ! యెంకటేశ్వరుడా !
ఇంతోళ్ల మప్పుడు యీడ నిలుసుంటేని
నన్ను తలిమేసి మావోణ్ణి దాశావంట !
నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి నా కియ్యరయ్యో!
యేడుకొండలవోడ! యెంకటేశ్వరుడా !
'యీ సరికి మలిదీని నేసూడలే' దాని,
యెంకి కూడా నిన్ను యేడుకోవొచ్చింది!
నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి నా కియ్యరయ్యో!
యేడుకొండలవోడ ! యెంకటేశ్వరుడా !
మాయమ్మ "రేతీరి వరిమూరి సెప్పింది!
నా సిన్ని తమ్ముణ్ణి ס'ס కియ్యరయ్యో!
వీడుకొండలవోడ ! యెంక శుశ్వరుడా
మావోళ్లు సూశాక మళ్లీ సీ కిస్తాను!
!కియ్యర య్యో ס'ט, సిన్ని తమ్ముణ్ణి סן'ס
యేడుకొండలవోడ! యెరక ఓశ్వరుడా!

నాయెంకి

నన్నిడిసిపెట్టెల్లినాడే,
నా రాజు,
మొన్నె తిరిగోస్తనన్నాడే!
నీలు తేబోతుంటె, నీ తోడె_ వోలమ్మి!
నా యెంటె యెవరోను నడిసినట్టుంటాదె!
నన్నిడిసిపెట్టెల్లినాడే,
నా రాజు......

అద్దములో సూత్తుంటె అది యేటో సిగ్గమ్మి!
నా యెనక యెవ్వురోను నవ్వినట్టుంటాదె!
నన్నిడిసిపెట్టెల్లినాడే,
నా రాజు......

నల్లని యెన్నెట్లో సాపేసి కూకుంటె_
ఒట్టమ్మి_ వొల్లంత ఉలికులికి పడతాదె!
నన్నిడిసిపెట్టెల్లినాడే,
నా రాజు....

నీత్తైనవోడె, నా రాతెట్ట గుంటాదో!
కళ్లల్లో సత్తెముగ కట్టినట్టుంటాడె!!!
నన్నిడిసిపెట్టెల్లినాడే,
నా రాజు....

మొన్న తిరిగొస్తానన్నాడే!!!

నమిలి మింగిన నాయెంకి

యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!
మెళ్లో పూసలపేరు,
తల్లో పూవులసేరు,
కళ్లెత్తితే సాలు
కనకాబిసేకాలు!
యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!
సెక్కిట సిన్నిమచ్చ,
సెపితే సాలదులచ్చ!
వొక్కనవ్వే యేలు
వొజ్జిర వొయిడూరాలు!
యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!
పదమూ పాడిందంటె
పాపాలు పోవాల!
కతలూ సెప్పిందంటె
కలకాల ముండాల!
యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!
యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

తోటంతా సీకట్లె!
దొడ్డీ సీకటిమయిమె!

కూటికెళితే గుండె

గుబగుబమంటా బయిమె!

యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!

యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

రాసో లింటికైన

రంగు తెచ్చే పిల్ల!

నా సొమ్ము__నా గుండె

నమిలి మింగిన పిల్ల!

యెంకి వొంటి పిల్ల లేదోయి లేదోయి!

యెంకి నా వొంకింక రాదోయి రాదోయి!

కటిగ్గుండెల నాయెంకి

నీవెల్లిపోయినావంటే,
పచ్చినై,
నేనేటా కొట్లాడుతుంటే;
యిరగమ్మలక్కలతొ నీవా
నా యెంకి,
యెకసక్కె మాడుతున్నావా !
నిన్ను రచ్చించ మంటానే
పద్దాక,
యెన్నొ దణ్ణాలు పెట్టే నే!
వొన్నెసీరలు గట్టి నీవా,
నా యెంకి,
వోసుగా తిరుగుతున్నావా!
పొద్దత్తమానాలు కాదే
నీవూసె,
వొద్దన్ననూ మరుపురాదే!
అమ్మలక్కలతోటి నీవా,
నా యెంకి
సెమ్మసె క్కాడుతున్నావా!
రేతిల్లొ మనతోటకాడా,
వొక్కణ్ణి,
నా తిప్పలీశ్శరుడు లేడా!

సికు సింతాలేక నీవా,

నా యెంకి,

పోకల్లె పొండుకున్నావా!

తోటవ్రాసు

తోటవ్రాసంటే సికాకూ,
యెంకి
తోటి యెల్లే దాని సోకూ!

బంతి సేమంతంట్లు
పరువంతా మాసింది;
మల్లెంటు మెల్లంగ
మారుమొగ మేసింది!

తోటవ్రాసంటే సికాకూ,
యెంకి...
తూర్పేపు మళ్ళేటి,
దుబ్బు దుట్రా యేటి;
అంటు మామిళ్ళేటి.
ఆవొరస పళ్ళేటి!
తోటవ్రాసంటే సికాకూ,
యెంకి...
గొడ్డూగోదా బెంగ
గొని సిక్కిపోనాయి;
గడ్డిమేటిని సూత్తె
కడుపే సెరువౌతాది!
తోటవ్రాసంటే సికాకూ
యెంకి...

నూతికాడే సోకు
యేతాముదే సోకు;
పోయి 'పాడో' యంటె
'వో' యంట పలికేవి!
తోటవ్రూసంటే సికాకూ
యెంకి...
బలము సీదాపోయి
బడుగునై పోనాను;
కృష్టా రామా యంట
కూకోవలి సొచ్చింది
తోటవ్రూసంటే సికాకూ
యెంకి...

యెంకితో బద్రాద్రి

ఆడ నీ సుక్కాని యీడ నే గెడయేసి
పడవెక్కి బద్రాద్రి పోదామా!
బద్రాద్రి రాముణ్ణి సూదామా!

గోదారి గంగలో కొంగుకొంగూగట్టి
కరువు తీరా బుటకలేదామా!
సరిగెంగ తాణాలు సేదామా!
కొత్తమడతలు కట్టుకోని పెజలోకెల్లి
'రామన్న రాముడో' యందామా!
రామకతలే పోయి యిందామా!
సంబరము కెదురుంగ జంటగా నిలుసుండి
సామివోరికి దణ్ణమెడదామా!
సాపనుట్టుగ నేల బడదామా!
ఈడ నీ సుక్కాని ఆడ నే గెడయేసి
పడవెక్కి మనపల్లె కెడదామా!
బద్రాద్రి రాముణ్ణి యిడదామా!

యెఙ్కి సరదాలు

యెంకి వస్తాదాని
యెదురు తెన్నులు కాసి,
దిగులుట్టి, తలదించి,
తిరిగి సూసేతలికి __
యెంకి రావాలి! నాయెదర నిలవాలి!
కులుకుతా నన్నేటొా పలకరించాలి!
పిల్లపొరుగూ రెల్లి
మల్లి రాలేదని,
వొాల్లంత వుడుకెత్తి
వొాక్కణ్ణి పొడుకుంటె __
ఘల్లుమంటా యెంకి కాలుపెట్టాలి!
`యెల్లి వొాచ్చా` నంట యెంకి నవ్వాలి!
యెంకి కోపా లొాచ్చి
యేదేశమో పోయి,
కల్లొా నా కాపడితె
కళ్లు తెరిసే తలికి __
తళుకుమని యెంకి నాదరికి రావాలి!
`నిదర కాబో`సంటు నింద నాడాలి!

యెంకి సూపు

పదిమందిలో, `యెంకి
పాట` నే పాడంగ
గోడసాటున యెంకి గుటక లేసే యేళ,
సూడాలి నా యెంకి సూపు లాయేళ!
సూడాలి నా యెంకి సోద్దె మాయేళ!
`నా పాటె పా`టంట
`నా మాటె మా`టంట
నలుగు రమ్మలు సేరి నను మెచ్చుతావుంటె,
సూడాలి నా యెంకి సూపు లాయేళ!
సూడాలి నా యెంకి సోద్దె మాయేళ!
పొరుగమ్మతో నేను
వొరస లాడే యేళ,
పొలమెల్లి నే పొద్దుపోయి వచ్చేయేళ,
సూడాలి నా యెంకి సూపు లాయేళ!
సూడాలి నా యెంకి సోద్దె మాయేళ!

యెట్టి నాయెంకి

`యెనక జల్మములోన
యెవరమో` నంటి!
సిగ్గొచ్చి నవ్వింది
సిలక__నా యెంకి!
`ముందు మనకే జల్మ
ముందోలే యంటి!
తెల్ల తెలబోయింది
పిల్ల__నా యెంకి!
`యెన్నాళ్ళో మనకోలె
యీ సుకము` లంటి!
కంట నీ రెట్టింది
జంట__నా యెంకి!

యెంకి పయనం

(ప)డుకుంటె నా కేటా బ్రమ పుట్టినాదీ!
(క)డుపులో సెయ్యేసి కలిపేసినాదీ!
ఎడతెగని జలమంట!
నడమ నో పడవంట!
పడవెక్కి నాయెంకి పయన మయ్యిందంట!

(ప)డుకుంటె నా కేటా బ్రమ పుట్టినాదీ!
(క)డుపులో సెయ్యేసి కదిపేసినాదీ!
యెంకేటా బ్రమపుట్టి
యెనక తిరిగిందంట
సందెగాలికి పడవ సాగిపోయిందంట!
పడుకుంటె నా కేటా బ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కలిపేసినాదీ!

నీటిగాలికి యెంకి
పై టెగురుతాదంట
పడపోయి నట్టేటా పడ వెల్లినాదంట
పడుకుంటె నా కేటా బ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కలిపేసినాదీ!
పిల్లసిగలో పూలు
కళ్లిప్పినాయంట!
మిడిసిపాటున దోనె మీరిపోయిందంట!
పడుకుంటె నా కేటా బ్రమ పుట్టినాదీ!

కడుపులో సెయ్యేసి కలిపెసినాదీ!
మెడసాటు ఫూసోటీ!
మినుకుమంటాదంట!
పంతాన గంతేసి పడవ పోయిందంట!
పడుకుంటె నాకేటో బ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కలిపేసినాదీ!

అంసల్లె, బొమ్మల్లె,
అందాల బరిణల్లె,
సుక్కల్లె, నా యెంకి సురిగి పోయిందంట!
పడుకొంటె నాకేటో బ్రమ పుట్టినాదీ!
కడుపులో సెయ్యేసి కలిపేసినాదీ !

కనుబొమ్మ

నన్ను తలుసుకు యెంకి కన్ను మూయాలి!
కనుబొమ్మ సూడాలి!
కరిగి పోవాలి!

నన్ను కలలో సూసి నవ్వుకోవాలి!
కనుబొమ్మ సూడాలి!
కరువు దీరాలి!

నిదరలో సిగపూలు సదురుకోవాలి!
కనుబొమ్మ సూడాలి!
కమ్మగుండాలి!

పిలుపేదో యినగానె తెలివిరావాలి!
కనుబొమ్మ సూడాలి!
కతలు తెలియాలి!

సాలు! సాలు!

మనిసే సాలు! మనిసి మాటే సాలు!
మనిసి వోసనె సాలు! మనసే సాలు!

ఏతాము కెదురుంగ యెంకుంటే సాలు!
వొంటరిగ సిటికేసి కంటకలిపేను!
మనిసే సాలు!. . . . .
యెంకి సందల గలగ లినబడితే సాలు!
కళ్లు మూసుక నీరు మళ్లకెత్తేను!!
మనిసే సాలు! . . . . .
యెంకి గా లోకపాలి యిసిరినా సాలు!
తోటంత రాజల్లె తొవ్విపోసేను!!
మనిసే సాలు! . . . . .
అందాల నాయెంకి వుందంటె సాలు!
నిబ్బరముగా రేత్రి నిదరపొయ్యేను!!!
మనిసే సాలు!......

ఆ కాలపు నాయెంకి

దూరాన నారాజ కే రాయిడౌనో!
ఈ రోజ నారాత లే రాలపాలో!

సీమ సిటుకనగానె
సెదిలిపోతది మనసు__
కాకమ్మ సేతైన కబురంప డౌరాజ
దూరాన నారాజ కే రాయిడౌనో ......

కళ్ళ కేటో మబ్బు
గమ్మిన ట్టుంటాది__
నిదరల్లె నావొల్లు నీరసిస్తున్నాది
దూరాన నారాజ కే రాయిడౌనో!......

ఆవు `లంబా' యంట
అడిలిపోతుండాయి__
గుండెల్లొ వుండుండి గుబులు బిగులౌతాది
దూరాన నా రాజ కే రాయిడౌనో !. . . . . .

తులిసెమ్మ వొలిగింది,
తొలిపూస పెలిగింది__
మనసులో నా బొమ్మ మసకమస కేసింది
దూరాన నారాజ కే రాయిడౌనో!......

ఉత్తమా యిల్లాలు

ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ!
నన్నుసురుపెడితే దోస మోయీ!

నిదరలో నిను సూసి సెదిరెనేమో మనసు!
పొరుగు వోరంత నా సరస కురికారంట!
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ!......
'ఏలనే నవ్వం'ట! 'ఏడుపేలే' యంట!
పదిమంది _ ఆయింత పగల బడి నారంట!
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ!......
గాలెంట వోయమ్మ! దూళెంట వోయమ్మ!
యిరుగు పొరుగోరంత యిరగ బడి నారంట!
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ!......
యీపూది వొకతెట్టె! యీపిం కొకతె తట్టె!
నీలు సిలికే దొకతె! నిలిపి సూసే దొకతె!
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ!......
సాటునుండే యెంకి సబకు రాజేశావ?
పదిమంది నోళ్ళల్లో పడమంట రాశాడ?
ఉత్తమా యిల్లాలి నోయీ!......

పిల్లోడు

యెంకితో తీర్త్తాని కెల్లాలి,
సంకలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె!
యెంకితో తీర్త్తాని కెల్లాలి!

నెత్తిమూటల నెత్తుకోవాలి!
కొత్తమడతలు దీసి కట్టాలి!
అడవిదారులయెంట నడవాలి!
బరువు మారుసుకొంట పక్కున్న నవ్వాలి!
యెంకితో తీర్త్తాని కెల్లాలి!
సంకలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె!
యెంకితో తీర్త్తాని కెల్లాలి!
తాతనాటీ వూసు తలవాలి!
దారిపొడుగున కీసు లాడాలి!
'తప్పునీదే' యంట దెప్పాలి!
దైభ మున్నాడాని దడిపించుకోవాలి
యెంకితో తీర్త్తాని కెల్లాలి
సంకలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె
యెంకితో తీర్త్తాని కెల్లాలి
కతకాడ కూసింత నిలవాలి!
కతగాడు మావూసె జెప్పాలి!
నను జూసి పిల్లోడు నవ్వాలి!
మా లోన మామేటో మతులిరుచుకోవాలి!
యెంకితో తీర్త్తాని కెల్లాలి!

సంకలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె!

యెంకితో తీర్తాని కెల్లాలి!

కోనేటిలో తాణ మాడాలి!

గుడి సుట్టు ముమ్మారు తిరగాలి!

కోపాలు తాపాలు మానాలి!

యిద్దరము పిల్లోణ్ణి యీశుడికి సూపాలి!

యెంకితో తీర్తాని కెల్లాలి!

సంకలో పిల్లోడు సంబ్రాలు పడుతుంటె!

యెంకితో తీర్తాని కెల్లాలి!

ముందు పుటక

నాపక్క తిరిగి మాటాడవా ? యెంకి !

యీ సిక్కు నీ విప్పగలవా?
యీ జంట విడిపోయి
యే వాడనో తేలి,
యెంకి పాటినగానే
యెదర నిలిసేదెవరో?
నాసూపు
సెదరగొట్టేదెవరో?
నా తోవ
సదును సేసేదెవరో?
నాపక్క తిరిగి మాటాడవా? యెంకీ!
యీ సిక్కు నీ విప్పగలవా?
మన సేతితో నాటి
మన సొంతమని పెంచి
మనకోట యీతోట
మరపు రాకుంటాదా?
నాగుండె
మలిగి పోకుంటాదా?
నాపక్క తిరిగి మాటాడవా? యెంకీ!
యీ సిక్కు నీ విప్పగలవా?
వొయికుంటమే నీతో
వొరుగుతాదని నమ్మి

కలిసున్న నాకాసి
కన్నెత్తి సూసేవ?

నీ వొన్నె
సిన్నేలు సూపేవ?
యింతింత
అన్నేయ ముంటాదా?
నాపక్క తిరిగి మాటాడవా? యెంకి!
యీ సిక్కు నీ విప్పగలవా?

పంటసేలకె పయనం

యీ యేపు నోయావు ఆయేపు నోయావు
జోడావులకు నడుమ నా యెంకి.
యీడు
జోడుగా నిలుసుంటె నా యెంకి,
ఆట
లాడతా కలిసుంటె నాయెంకి,
నన్నె
సూడు మన్నట్టుండు నాయెంకి!

ఈయేపు నోయేరు ఆయేపు నోయేరు
యేళ్ల రెంటికి నడుమ నాయెంకి
తలను
పాలకడ వెత్తుకుని నా యెంకి,
సేత
పూలు పుణుకుకొంట నా యెంకి,
పూల
బూర వోయిస్తానె నా యెంకి,
నన్నె
పోలుండుమంటాది నా యెంకి!
యీకాడ నోకొండ ఆకాడ నోకొండ
కొండకోనల నడుమ నా యెంకి,
పాల
కుండ దించూకోని నా యెంకి,

గుడికి

దండ మెడతావుంటె నా యెంకి,

సూడ

రెండేళ్ళ కనిపించు నా యెంకి!

ఈసాయ నోసేను ఆసాయ నోసేను

సేలరెంటికి నడుమ నా యెంకి,

పాలు

పూలు నా కందిచ్చి నా యెంకి,

'సామ్ము

లేల మన' కంటాది నా యెంకి,

గుండె

జాలి పుట్టిస్తాది నా యెంకి!

సాటేలా?

సాటేలా? నీకు మాటేలా? సిన్నతనమేలా? సిగ్గేలా?
ఆసీమ యీ సీమ
అందరందాలు
తిన్నంగ నినుసూసె
దిద్దుకుంటారు!
సాటేలా? నీకు మాటేలా?...
ముందు మన పాపణ్ణి
కింద దిగనీరు,
యెంకి కో వంటారు
యెత్తుకుంటారు!
సాటేలా? నీకు మాటేలా?......
యెం కొక్క దేవతై
యెలిసె నంటారు _
యింటింట పెడతారు
యెంకి నీ పేరు!
సాటేలా? నీకు మాటేలా? ...

దీపం

ఆరిపేయవె దీపమూ!

యెలుగులో నీమీద - నిలపలేనే మనసు!

ఆరిపేయవె దీపమూ ...

జిమ్ముమంటా తోట

సీకటైపోవాలి,

సీకట్లో సూడాలి

నీ కళ్ళ తళతళలు!

ఆరిపేయవె దీపమూ!......

తళుకుతో నీరూపు

తెలుసుకొని తెలుసుకొని

సీకట్లో నా కళ్లు

సిల్లులడ సూడాలి!

ఆరిపేయవె దీపమూ!......

సూపులే ఆపేసి

రూపు వూసే మరిసి

వొక రెరుగ కింకొకరు

వొరిగి నిదరోదాము!

ఆరిపేయవె దీపమూ!......

కనుపాప

అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప
ముద్దుమాటల కెంకిదే ముందు నడక!
అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప!......
కంటెదర నాకాడ కనిపాపలోనీడ
సూసుకొంటా నొసట సుక్కెట్టుకుంటాది!
అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప
ముద్దుమాటల కెంకిదే ముందు నడక
కనిపాపలో నీడ గని నవ్వుకుంటాది
మొకము సిటిలిస్తాది రకరకము లవుతాది!
అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప!
ముద్దుమాటల కెంకిదే ముందు నడక!
కంటిదరి నాకాడ కంట నీ రెడతాది
కనిపాపలో నీడ మన సదరగొడతాది!
అద్దమే లంటాది అందాలు తెలప!
ముద్దుమాటల కెంకిదే ముందు నడక!

పడవ

ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు!
పాడలేనే యెంకి పదము లీ రొాదలో!
పడవ సల్లగ నడిపి
పదము సదు వంటావు!
కస్సుమంటా యేరు
గాలి నెగబోసింది!
ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు!......
వోరుగాలే పాట
దొరి కడతావుంది!
చేటి కురికే పాట
నోట గొడతావుంది!
ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు!......
తలమలుపుకొని పాట
తరలింది కామోసు!
దేముడల్లే లోన
తిరుగుతున్నా దేటొ!
ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు!......
యెన్నెలంటే పాట
కెంత మనసవుతాదో!
పాట సాగేతలికి
పయనమే మవుతాదొ!
ఆపలేనే యెంకి యీ పడవ యిసురు!......

ముందుగతి

ఎక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్క నెంకి యెక్కవే!
కొండ నెక్కవే!
పక్క సూపులు మాని
పయి కెల్లి పోదాము!
యెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్క నెంకి యెక్కవే!
ముందు నువ్వుంటేనే
కిందా నిలబడగలను
నీ నీడనే తొక్కు
కొని సులువుగ రాగల
నెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్క నెంకి యెక్కవే!
నాలు గడుగు లేసి
నవ్వుతో పిలు యెంకి!
పిలుపు నవ్వే నాకు
ములుగఱ్ఱ కాగలదు!
యెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్క నెంకి యెక్కవే!
తెల్లన్ని నీ పైట
సల్లంగ యిసురోలె!
ఆగాలి నా కాలి కట్టే
బగబగమండు

నెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే!
పదిమెట్లు పయికెల్లి
పల్లకుండా సూడు__
పగబట్టు పామల్లె
పయికి సర్రున వత్తు
నెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే!
యెల్లెల్లి పయికెల్లి
యిద్దరము కలిసి
మూట లివతల పెట్టి
మునిగి పోదము పైనే
యెక్కవే! కొండ నెక్కవే!
నా సక్క నెంకీ యెక్కవే!

గోవుమాలచ్చిమి

గోవుమాలచ్చిమికి కోటి దణ్ణాలు,
మనిసికైనా లేని మంచి పోకిళ్లు!
యెంకితో కూకుండి
యింత సెపుతుంటే,
తనతోటి మనివల్లె
తల తిప్పుతాదీ!
గోవు మాలచ్చిమికి కోటి దణ్ణాలు......
యెంకి సరసాలాడ
జంకుతావుంటే,
సూసిసూడక కన్ను
మూసి తెరిసేదీ!
గోవు మాలచ్చిమికి కోటి దణ్ణాలు......
కోరి కూకుని నేనె
పోరు పెడుతుంటే,
తల్లిడిపు పిల్లల్లె
తెల్లపోతాదీ!
గోవు మాలచ్చిమికి కోటి దణ్ణాలు......

ముత్యాలపేరు

అద్దములో, నారాజ,
అంతనీరూపు!
ఇంత ముత్తెములోన
యిరికె నేలాగు?
ఇన్ని పొంకాలున్న యెంకివే నీవు!
ఇంత నాగుండెలో యిమిడిపోలేదా!
వోసూపె, వోరూపె,
వోనవ్వెరాజా
యిన్నింటి వోపాలె
యెటు సెదిరినాదో?
మాటలో, మనసులో, మంచిలో - యెంకి
సొగసు నీ వోసారె అగపడవ నాకూ?
అటు తిరగ విటుమసల
వామరమ మేటో!
ఆణిముత్తెములోన
ఆడిపోతావే?
కునుకల్లె, సినుకల్లె, కూకుండె యెంకి!
కనబడకె మనసులో గంతు లేయవటే?

ఆనాటి నావోడు

ఆనాటి నావోడు సెందురూడా,
అలిగి రాలేదోయి సెందురూడా
`యెంకి! మన మిద్దరమె
యెవ్వరొ`ద్దన్నాడు;
`యీ సేలు యీ తోట
లింక నీ` వన్నాడు__
మాటాడుతుండంగ సెందురూడా!
మంచిదా పోయేవు సెందురూడా!!
`కలకాల మీదినమె
నిలుసు మన` కన్నాడు;
`గాలికై నా తాను
కవుగిలీ` నన్నాడు__
ననుసూసి నవ్వేవు సెందురూడా!
నాయమా నాముద్దు సెందురూడా!!
నా కాసి సూశాడు
నీ కాసి సూశాడు;
`మద్దె సెంద్రుడె మనకు
పెద్దమని` సన్నాడు__
కన్నీరు నీకేల సెందురూడా!
కనికారమే శాన సెందురూడా!!

సుక్క

సుక్కెక్కడున్నాదొ సూడవే చెల్లీ!
బారెడ్డైనా కొండ పైకి సాగిందేమొ!
సుక్కెక్కడున్నాదొ సూడవే చెల్లీ!......
తాను నిలిపిన గడువు దాటిపోనేలేదు_
కాలు సేతులు పక్క కంటుకొని పోనాయి!
సుక్కెక్కడున్నాదొ సూడవే చెల్లీ!......
సుక్కతోనే కొండ లెక్కొత్తు నన్నాడు_
మబ్బొ, మనిసో, కొండ మలుపు పరకాయించి!
సుక్కెక్కడున్నాదొ సూడవే చెల్లీ!......
వొకటొకటిగా మెట్లు వొదిగి దిగిరావాలి_
తోటయెలపల గలగలేటొ యిననీవమ్మ!
సుక్కెక్కడున్నాదొ సూడవే చెల్లీ!......
నా సొగసు నన్నైన సూసుకోనీడమ్మ_
ఆవు మెళ్లో మువ్వలట్టె మోగినవేటె!
సుక్కెక్కడున్నాదొ సూడవే చెల్లీ!......

వుత్తమాటలు

`వుత్తమాటలు నీవి పొ`మ్మందిరా,

యెంకి

`కొత్తపాటలు పాడుకొ`మ్మందిరా

వూరెల్త ననిపలికి

మారేస మేసుకొని

`సకినాల పాటొచ్చ

సకిన మడు`గన్నాను_

`వుత్తమాటలు నీవి పొ`మ్మందిరా,

యెంకి

`కొత్తపాటలు పాడుకొ`మ్మందిరా

`యీ రోజ నీ రాజ

వూరెల్లి నా` డంటి,

`యేరాపులోరూపు

మారిపోయిం` దంటి_

`వుత్తమాటలు నీవి పొ`మ్మందిరా,

యెంకి

`కొత్తపాటలు పాడు`కొమ్మందిరా

`మొదల మీ రీయేటి

మొగనె కలిశా` రంటి

`మెరుపల్లె పాటెత్తి

మురిపించి నా` డంటి

`వుత్తమాటలు నీవి పొ`మ్మందిరా,

యెంకి

`కొత్తపాటలు పాడుకొ`మ్మందిరా

`కొద్దిలో వారహాల

కొడుకునెత్తే` వంటి

`యీ నిజము తేలేకె

యీనాముల`మ్మంటి

వుత్తమాటలు నీవి పొ`మ్మందిరా

యెంకి

`కొత్తపాటలు పాడుకొమ్మందిరా.

అంకితము (కొత్త పాటలకు)

నా 'రవల వెలుగుల' పాటలో
తల దడుముకొని తబ్బిబ్బులైన
అద్భుత మూర్తికి

వెలుగు నీడలు

కోటి గొంతులు కలిసి
పాట పాడేతీరు
వెలుగునీడల నడుమ
నిలిచి ఆలింత

ఏటి మిలమిల లోన
తోట నవనవలోన
వెలుగు నీడల పొత్తు
తెలిసి పాలింతు

'ఎంకెవ్వ'రని లోక
మెప్పుడైన కదిపితే
వెలుగు నీడలవైపు
వేలు సూపింతు!

★

సాము

కత్తి మీదే సాము, కొత్తి మీదే కూడు
సత్తువెరిగిన వారె విస్తుపోయేరు!
ఎన్నడూ నా నోటి
సున్నితము పోనీదు _
కటువైన పలుకంటె
కలివెలవుతాది!
కత్తి మీదే సాము, కొత్తిమీదే కూడు
సత్తువెరిగిన వారె విస్తుపోయేరు!
సూపతో మాటాడి
వూపిరితొ తెనిగించు ;
కనుబొమ్మతో నవ్వి
మనసు కరిగించు!
కత్తి మీదే సాము, కొత్తిమిదే కూడు
సత్తువెరిగిన వారె విస్తుపోయేరు!
మనయెంకె యని, కాని
సనువులకు పోరాదు _
తొలిగినా కలిగినా
దూర దూరానే!
కత్తి మీదే సాము, కొత్తిమిదే కూడు
సత్తువెరిగిన వారె విస్తుపోయేరు!

తెరచాటు

లేపకే నా యెంకి లేపకే నిదరా!
యీపాటిసుకము నే నింతవరకెరుగనే!
లేపకే నా యెంకి....

కలలోన నాయెంకి
కతలు సెపుతున్నాది_
వులికులికి పడుకొంట
'ఊ'కొట్టుతున్నాను! లేపకే...

కతలోని మనిసల్లె
కాసింతలోమారి
కనికట్టు పనులతో
కతనడుపుతున్నాది! లేపకే...

రెక్కలతొ పైకెగిరి
సుక్కల్లె దిగుతాది_
కొత్తనవ్వుల కులుకు
కొత్తమెరుపుల తళుకు! లేపకే...

తెలివి రానీయకే
కలకరిగిపోతాది_
ఒక్కనేనే నీకు
పెక్కునీవులు నాకు! లేపకే...

రాగతనం

కొమ్మలో కోకిలా 'కో'యంటదే_
రాగతనమో యేమొ బాగువోగెరుగదే!
కొమ్మలో కోకిలా...

యెంకి దూరా నుండె,
ఏటిదరి నేనుంటి_
'సావాస మింకెవరొ
సందడెవరో' నంటి! కొమ్మలో...

పూలెరుగు నాకోత
నీలెరుగు నామోత_
మనుగడల కెవరితో
మనుసు కలిపేదంటి! కొమ్మలో...

ఏటికడుపునదాగి
తోటనిదరోయింది
'ఆలనా' నాసోదకు
'పాలనా'యనుకొంటి! కొమ్మలో...

తలిమి తలిమేశాను
తిరిగి 'కో కో' యంది_
ఆడిందె ఆటగా
పాడిందె పాటగా! కొమ్మలో...

పూల బాసలు

పూలబాసలు తెలుసు యెంకి కీ
తోట
పూల మనసులు తెలుసు యెంకి కీ!

పూల మొక్కలనీటి
జాలుగని నిలుసుండి
పూలన్ని నీపాటె
ఆలించె నంటాది! పూలబాసలు...
పూలంటు కాలంటి
పున్నెముం దంటాది;
వగలమారి పడుచు
నగదొడిగె నంటాది! పూల...
తెరలెత్తి పూపడవ
పరుగెత్తుతావుంటె,
దొరెంట పూలొంగి
దణ్ణమిడె నంటాది! పూల...
పూలతో వియ్యాలు
పూలల్లొ కయ్యాలు
మానల్లె నన్నుంచి
తానె పూవౌనేమొ! పూల...

కలత నిదర

ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా? రాజా!
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర!

ఆకాశ మేమూలొ
అణిగిపోయిన రేయి
ఏటి సెందురుడల్లె
సాటుసూపుల కులికి_
ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా? రాజా!
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర!

ఆకాశమోతీరు
అడిలిపోయిన రేయి
మాట లెరుగనిపాప_
ఏటి గిలగిల సూపి_
ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా? రాజా!
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర!

ఆకాశమావొరస
ఆవులించిన రేయి
మిసమిసలతో యేటి
పసలతో ననుసుట్టి_
ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా? రాజా!
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర!

యెలుతు రంతామేసి
యేరునెమరేసింది
కలవరపు నాబతుకు
కలతనిదరయ్యింది _
ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా? రాజా!
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర!

ఒక్క తెను నాకేల
ఓపజాలని సుకము!
ఈ రేయి నన్నొల్ల నేరవా? రాజా!
ఎన్నెలల సొగసంత యేటిపాలేనటర!

★

తబ్బిబ్బు

రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా _
యెంకి
శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా!

సిరులతో ముత్యాల
సరుల చెల్లాటతో
సిరిసిరి మువ్వలా
చిందులాగంతులూ

రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా _
యెంకి
శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా!

సికలోన సికకలిపి
మొకము మొకమూ కలిపి,
వెలుగు దేవతకు చ
క్కిలిగింత లెట్టింది!
రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా _
యెంకి
శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా!

నీలలో మునిగింది
తేలింది వెలుగుతో _

మబ్బు సెందురుడల్లె
మనిసిలో మనసల్లె!
రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా _
యెంకి
శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా!

కాళిదేవుని యెదుట
గరవాన నిలిసింది _
తల తడుముకొని తానె
తబ్బిబ్బులైనాడు!
రవల వెలుగుల గంగ రమ్మందిరా _
యెంకి
శివమెత్తి తానాలు చేసిందిరా!

★

కాశీరాణి

నామాట తెలపవే నారాజతోటి
మామనుసులను కలుపు మాకాశీరాణీ!
నాకళ్ళలో చూచు
ఏకాడొతలపుంచు
తల పచట వల పిచట
తగునటమ్మా తనకు? నామాట...
వనమంత వొంటిగా
దినమంత తిరుగునే
తన నీడ సాటైన
సనువు లేదేనాకు ! నామాట...
అలిసలిసి యిలుసేరి
అడగనీడే బాధ
మనసునైనా పాద
మంటనీడేనన్ను! నామాట...
నవనీతమేరాజ
అవలీల పనినీకు
వలపు మూటలకెంత
శిలలైన కరుగునే! నామాట...

మాట కోటలు

ఆట పాటలలోనె మరచినావా, రాజ!

మాటకోటల లోనె మసలు మన్నావా?

వరస దీపాలుంచి

సరసనే నిన్నుంచి

ఆకాంతి నీ కళ్ళ

గని మొక్కుకొను నన్నె ఆట...

నెలవంక పలవలో

నీరూపె గీతురా

తలవంచి సెలయేట

ఆ రూపె సూతురా ఆట...

కలలోన నీవునా

కంటి కవు పడకున్న

మెలకువయ్యేదాక

కలవరించేను నన్ను (గిలగిలాడే నన్ను) ఆట...

కందుటెరుగని మనసు

గాయమై పాయెరా

నీకె చేటని కంట

నీరు రానీనురా ఆట...

సంద్రం

యింతేనటే సంద్ర మెంతోయనుకొంటి
మనకూ సూరీడుకూ మద్దెనుందేనా!

నానీతి నాజాతి
నావారెపోనాడ
మరిగి నామనసు సా
గరమాయెనన్నారు ఇంతే...

నారాజె నాకాసి
వేరు సూపులు సూడ
కడలివలె నా గుండె
కలతబడె నన్నారు ఇంతే...

సత్తె మెరిగినపాప
పొత్తిళ్లలో దాగి
కన్నీరు మున్నీరు
కరిగిస్తె నన్నారు ఇంతే...

అంచుదరి లేదంటె
అమృత ముంటాదంటె
దేము డంతుంటాదొ
ఏమొ యనుకొన్నాను ఇంతే...

కుచ్చితాలు

ఎంకి పులకల కలలు

కెడమీయగోరి

అడగడుగు నిలిచేను

ఆలసించేను

★ ★ ★

పెదవి సివురాకులను

కదిలింపగోరి

అడిగిందె అడిగేను

ఆలకించేను

★ ★ ★

ఎంకి కళ్ళను జారు

జంకు కనగోరి

పయనాలు నటియించి

బయలు దేరేను

★

కో, కో కో

కొండతిరిగీ

కోనతిరిగీ

చీరచెరుగున

కూరిచితిరా

గరికపూలా కంకమాలా!

★ ★

ఆవునడిగీ

అడివినడిచీ

పూలగిన్నెలు

పొందుపరచితి

గుమ్మపాలు కొమ్మతేనె !

★ ★

చాయవెన్నెలా

లోయబయలా

పచ్చికమత్తల

పానుపుపైన

'కోకో' యందు 'కో' యనరా

★

యెంకి రాణి

పూలబూరను వేడి
గాలితో నింపి
తేనెగొంతునవింటి
తీరైన పాట

★ ★

గాలిలో యెగరేసి
సీలచుక్కలను
రమ్మంటి చేతిలో
రాలె రతనాలు

★ ★

పూలతోయెంకినే
పూజింపబోతి
యెంకి నిలువన మెలిసె
యెవ్వరో రాణి

నేను - తాను

తనవంత నారాజ తపసెయని - నేను
మనసులో యెంకితో మగతనము - తాను

బతుకంత నా రాజ పాటెయని - నేను
పాటలోయెంకితో పల్లదము - తాను

నిదరంత నారారాజ సీడెయని - నేను
కలలోనియెంకితో కిలకిలలు - తాను

జగమంత నారాజ సొగసెయని - నేను
అద్దమున యెంకితో విద్దెములు - తాను

కలపోత

ఏతపసు నే చేయవలెనో
యెంకితో
ఎటుల నేనేక మనగలనో

శిశువులో మా జంట
చిన్నె లున్నాయంట
బాలలే మనకన్న
మేలు లే యుంటాది ! ఏ తపసు. . . . . .

తనరూపె నా మేన
తళుకు మన్నాదంట
నిలప జాలని సిరలు
నీకె తగునంటాది ఏ తపసు. . . . . .

నా కంట కనసీదు
నా కంఠ మననీదు
తను లేని కలయేని
కని నే మనగరాదు ఏ తపసు. – – – – –

తలపోసి మాకళలు
కలబోయవలెనంట
గౌరీశులకె బాగ
గరవ భంగము కాగ ఏ తపసు. – – – – –

నాగరికాలు

నా పేరె నా రాజు జపమన్న అపవాదు--
యూపుటక దేకాదు యెప్పటికిపోదు! నాపేరె...

వరస వారెవరైన
తలిచి తలిచడిగినా,
తప్పించు నాపేరు---
తలపడే, తెలపడే నాపేరే...

ఏకాంతమున నైన
'యెంకి' యని పిలువడే :
 చెప్పన్ని పేర్లెట్టు
చెప్కుంటే రట్టు నాపేరే...

పక్షి పేరొకమారు
పండు వేరొకమారు
రాలేన ఒక తీరు
పూలేన పలుమారు నాపేరే...

ఏ నాటి వరములో
 యూ నాగరికాలు
పాటలో తస పరువే
బతుకులో బరువటే ? నాపేరే...

అడ్డగింపు

యిప్ప డెటులుంటినో చెప్పకోవోయీ !
"చిన్నె వన్నెలరామ-" చెప్పనీవేమే?
... ...

యీ గొంతు పలికేది యెవరి పదమోయీ ?
"వొంక చొరపులు లేని"_ జంకు నీకేలే ?
... ...
ననమంతలో చక్కదనమెవరిదోయీ ?
"పొంకాల పోకిళ్ల-" పోకె నువుగాదే !

పూల యుద్ధం

నాయాస రగిలింప
సాయముగ యెంకి
పూల దన చెక్కిళ్ళ
మేలుకొలిపేను. . .
★ ★
భాధ నా యెదనింప
సాదనగ యెంకె
పెదవిజిగజిగ పూల
పదును పరిచేను. . .
★ ★

విసిగించి నన్నొంప
వీలుగా యెంకి
పూలలో రాచకా
ర్యాలు సలిపేను. . .
★ ★
కోపాల నాకోట
కూలువగ యెంకి
పూల రంగములోన
కాలు దువ్వేను.

పౌరుషము .

ఏ వూరో నే బోవ ఎంకె దొరయింట--
నా వేసమున యెంకి నటియించు నంట !

చెట్టు లత నాలాగు--
చిత్తగించుట సాగు--
ఒక తీగె తలపాగ
ఒకతె సిగ దిగలాగ ! ఏ వూరో. . . . . .

ఆవులను నావలెను
అదిలించుకోవలెను--
గలగలలు విలుబొమల
తెలిసి కలబడఆలు! ఏ వూరో. . . . . .

పసిబాలు ననుఇబోలి
కసరు విసరులనేలు--
పాలగని కోపాల
బాల పకపకలాడ ! ఏ వూరో. . . . . .

యీ వింత యూ లోన
అనంత నే గన్న
నేరమంతా నాదె
పౌరుషము నా మీదే! ఏ వూరో. . . . . .

వనదేవి

మన కేల యెడబాటు
లనచు నా యెంకి
వనదేవి కనబోయి
వరమందెరేయి

... ...
విడిచింది నన్నింట
నడిచింది ఆడినంత,
అడుగడుగు కనులెత్తి
ఆకసపు తల మొత్తి. . . మనకేల. . . . .
... ...
తొలినాటిమా కతలు
తలపోతలో యేమొ,
పళ్ళెరములో పళ్ళు
తుళ్ళింత వడెనంట మన కెల. . . . . .

అచటచట మూ నటన
ఆనాలు కాబోలు
కంహారపు వేయి
కళ్లు సుడిపడెనంట మనకేల........

... ...

ఆ లోయ లా యేరు

లా లోకమే వేరు

సిగనగను మిన్నంత

దిగి దిగులువదెనంటు మనకేల........

... ...

వనదేవితో గుడిని

మని వాయెనే లేదో---

యింతలో యింటిలో

యెటుచూసినా యెంకె ! మనకేల........

ఏకాంతాలు

'యీ సందె కీయంద మెవ్వరిడి రోయీ ?
'ఆకాశమున విల్లు, అంకాన యెంకి!'

... .

'రేయి ముచ్చటల చెలరేగి రె4వరోయీ ?'
'నెలవంక దరిచుక్క, చిలిపి నా పక్క !'

... ...

'పగలులెడబాటెరుగ రెవ్వరోయీ ?'
'శంకరుడు సతియచట, యింకెవ్వరిచట!'

సరాగాలు

పూవునేనైతే?
నే
నీవలపునౌదు!
పూనిన్నె జగమంత
ధ్యానింపజేతు!!

... ...

నేను కోయిలనైతే?
నీ రాగమౌదు!
దిశలహోనిన్నె
కీర్తింపగాజేతు!!

... ...

రాయి నేనైతే?
నీ
ప్రాణమ్మునౌదు!
ముజ్జగము రానిన్నె
మొక్కగాజేతు!!

... ...

నీవు నేనైతె?
నిను నీలోనె కందు!
నేను నేనుగనుంటె?
నీలోనె యుందు!!

కల కలిమి

కలపూలసరు లచట
కలవేమె యంచు
కల తెలివిగని తోట
గాలించు యెంకి॥

... ...

కలజాడ లీ మేన
నిలచెనో యంచు
అద్దాన యేమేమొ
దిద్దుకొను యెంకి

... ...

కలలోని కతలన్ని
కనబడునొయంచు
కలమిణుగురుల గన్న
నులుకు నా యెంకి

రాకపోకలు

ఏ లోకమోపోక ఎటకొ నా రాక
యితరు లెవ్వరికెరుక యెంకికేగాక!
చేలపాటున నేను
చెట్లచాటున తాను
పాట జగమును రేపు
పాటు యుగమును బాపు
ఏ లోకమో......

మోటనడుపుట నేను
తోటతడుపుట తాను
మనిసినే యని వగతు
మాకునైపోవలతు
ఏ లోకమో......

చేనులోనేనిదర
తాను వెలుగుచు యెదర
స్వప్నలోకముదించు
స్వర్గమును స్వాలించు!!
ఏ లోకమో......

నటీనటులు

`ఎంకి` నాపేరితని
కేమిలేదట వీని
నెవరెరుగ రంటా!`
`నామకానామకుల నటనె నేడంతా`
`యుగయుగము ఒకరొకరి
తగిలినామట, చేయి
మిగిలినావుంటా!`

`పగలురే యటు సుంతపట్టపడకుండ`
`వాలి, కౌగిలి సుకము _
నేలినామట చూపు
కలిపినామంటా!`
`ఆకసముభూమియటు లంటుకోకుండ`
`ఒక్కపై సరసాల,
చొక్కినామట మింటి
కెక్కినామంటా!`
`బింబ ప్రతిబింబమటు వీడివిడకుండ!`
`ఇంతయెంకితొనటన
యెవ్వరోనట యీత
డెవ్వరోనట, యెంకి
రవ్వపాలంటా!`
`ప్రకృతి సుందరిజంట పరున కెటులంట!`

ఎంకికళ

ఇంక నను పిలిచేర? యింత తలిచేర?
యెంకికేగాకి నాకిట వూరా _ పేరా?
నెమిలె ననుగని యరుగు
నేలచూపుల దిరుగు
యెంకిదరి శ్రీనించు
యెన్నొ లయల నటించు
ఇంక. . . . .
నాగోవె నన్ను నా
నాగతుల నలయించు
యెంకి కడ యిల్లాలు
యెంకి చెయ్యానాలు
ఇంక. . . . .
నే నాటు పూలంటె
నేనంటితే అంటు _ _
యెంకితో సరాగాలు
ఏక సనుమానాలు
ఇంక. . . . .
ఏది నే పాడినా
ఎంకి పాటెయనేరు
ఏ పదములోనైన
ఎంకి కళనె కనేరు
ఇంక. . . . .

నిన్న నా కలలోన విన్నావు కాదా
వున్నదున్నటు తెలుపు ఒట్టు నామీద!
బంగారపరెక్కల
పక్షిమనుషులు నన్ను
పైనుంచికని దిగుచు
ప్రశ్నచేసిరి నిన్ను
నిన్న......
వెలుగు చిలికెడు నోట
వింత గొలిపెడు మాట
పాడియాడిన మురువు
పదపదము చిత్తరువు
నిన్న......
ఏళ్ళ కొండలగుళ్ళ
నెగిరి పై గని యనిరి_
'ఎంకిదెదొ ఎదోలోక
మెపుడు ఎమొ ఎమోగాక'
నిన్న......
కల నాదేకద యన్న
గర్వాన విననపుడు
కల దూరమెగుర రె
క్కల నీవు నీవిపుడు
నిన్న......

పూలసేవ

పోనులే నేనింక పూల చాయలకు
పూల సేవయె ప్రోవలిడె మాకు మాకు
పోనులే......
గోపూజ పూలు నే
కోయగా తడవాయె_
పువుపువు నడుమ నేనె
కవులకెర నవుదునట!
పోనులే......
తనుదలచి పూలె నా
తలనుంచ తప్పాయె_
తనకంటె పూలె నా
తల నేలు శ్రీలంట!
పోనులే......
యీమేని పూతావె
యెడము మా కిడనాయె_
తావితెర వనలక్ష్మి
దాచుకొన్ననంట
పోనులే......
మనును తెలియనివేళ
మంచియే చెడుగాయె!
యీ పూసరులసిరులు
యెంకి కవసరమటే?
పోనులే......

నీటి చిత్రాలు

కొంటెపటముల మీల గొనిరాసె నేడు
కోనేట కిరణాలకుంచె రేరేడు॥

పరువమగు జతమీలు
పరుగులిడు రతనాలు
ఎదురు సన్నాహాలు
బెదురు బెదురు సుఖాలు
కొంటె......
సరికిసరి బేరాలు
అరకంట సరసాలు
ఆలలగని బింబాలు
పలటీలు, పాశాలు
కొంటె......
నిలువబో కలువ సం
కెలల దగిలిన కాళ్ళు
పూల పయనాలు
కళలు వెలసినమీలు
కొంటె......
ఎంకి కిడి బహుమతులు
యీ నీటి చిత్రాలు ＿＿
అలిసి మునిగెడు మీలు
ఆకాశమున దేలు!
కొంటె......

బొమ్మ వైఖరి కులికి
కొమ్మమాటిడి కంటి!
కొంటె......

అణకువ

ఎంతెంత దూరాన
ఎందరిలో నేనున్న--
సూటిగా నా వెనుక చూసి నా యెంకి
చురికి నే తనవైపు తిరుగవలసినదే !

★ ★ ★

ఏటవల నేబోయి
యిల్లుచేరని రేయి---
ఏటదీపము పళ్ళ నిడినదా యెంకి
వెలుగులో నే నచట మొలవ వలసినదే !

★ ★ ★

కథనడుమ మాగా జోడు
నిదుర దోగిననాడు---
కథకొస తళుకుగోరి కల గనెన యెంకి
కలనునే జొరి కథలు తెలుపవలసినదే !

ముసిముసులు

ఎంకి జలకపు పలుకు లెచట నిడుకొందు ?

ఎంతచొంచిన చెణుకు లెగురు నిందందు !

మడుగున జిలకమూడ

మూసీడ లలలపై

Rగోరంత వూ నటన

గొండంత జేసెనట ! ఎంకి జలకపు. . .

సీలపై మా రహ

స్యాలగొని తీరతీ

-చాల పరుగిడి, మమ్మ, □ 7రర ॡsK38ᏗI ! ఎంకి జలకఫ, , ,

మెరుపు మేఘులమించు

సరసలను వముగాంచి

ఆకసమెవులికి మడు

. . .ఎంకి జలకపు كنكونكةكة إدغمكعكة K

రతనాల వేదికను

రవల నొందిని కింద

ముత్తేప తలంబ్రొలు

ముసిముసుల పెళ్ళంట ఎంకి జలకపు, , .

దీప సుందరి

దీపసుందరి తోటి సాపత్యమా గా దీప సుపమారి దరిదాపు చనగలనా ? రంగసకోక భరించి "రాజ రాక తం సీడలను తెలివి విడ నాడి కననుంకించు ! రెప్పవాల్పక మింట లెక్కి-ంచు చుక్క_ లను అలికిడికి వులికిపడు నలుదెసల విరగబడు ! నిలువంత చెవి జేసి పిలుపువిన నోరగిలు కటి బిగించును శిరసు కాని లెమ్మని విసురు! కెవ్వమని [illegible] నవ్వు [illegible] ★రాజ~` యనుచు నెగిరి ★వారా" యనుచు కనుక! వేదన సుఖానమును "వెలుగుచు శుభాస చను ! దీపసుందరి, దీపసుందరి.

జాలి

° "లాలు"చేలును పూలే జాలి నొలికెడు రా ? "వేలుపే సీకంపె చాల సులభుడురా ! Sr,cx□□)□□□ □3 "రేయి కొండలనడల శిఖర శిఖరమ్ము సీ ముఖమె చూపునురా ! రాలురేలును... ఒక్కననె మళ్లగని చుక్క-ల మొయిళ్ళగొని s కళ్ళె సీనిలువె నింగి "రాయునులా ! రాలు రేలును... పూలతలె నా వెతల 2rf@ó □og)□ersō వాళ్లు రల్లన నిన్నె కళ్ళ గట్టునురా! "రాలు రేలును... * ఏమియుడుగకే సడిని సాక్షడ "నే నిలిచి ప+రతీయగ వెలిగె మూ ర్తి లె!! "రాలు" రేలును. .. వసురుల పసలు చెల్లి ఒంటినై యుంటగని ! "రాలురేలును. . .

మరపు

ఏటికోయి మన చెలిమి - సీట చిత్తరువుల కలిమి ? కలయె తెలుపు మనమనసుల కలయికల నిజానిజాల! అలక నలసి నేను కనుక తెలివిని నను నీవు చెనకక్షసకె సీ సూxసర్వస్ట్ కల రెక్కల పరతుదివిని! ఏటికోయి... కనులుసనక బొమలుకలకు సని నను తనివారక నెదు Xవింత క్షలలోనా మరుగుమరులు తిరుగుతెరలు ! వటికోయి... సీ యెద వ్రాయల లీయెడ పోయెద కల పలుపోకల క్షలలో కలKo S°కు తెలివి నిదుర లచట సచట ! ఏటికోయి... యి సందనమును సిన నను ఆనంద సుఖమున మరత ! కలలో నను మాత్ర వేమొ S. త్తికెరను "జేతవేప ! ఏటిగోయి, ..

జయభేరి

కళలీన వనమె వెల - తెల లేల నోయీూ ? వనలక్ష్మి కనగాచు - కొను దినము లేమో ! □ □ □ వుండుండి పూలటుల - వలికె నేమోయీూ ? కడుపులో పాప చ - క్కలిగింత లేమో ! □ □ □ చిలుక పావురము లటు - చిందు లేలోయీూ ? ఆ ప్తమిత్రుని రాక "కాత్రమో యేమో ! □□ □□ □ వరసములు మెరుపులాయె - దరికి రావోయీూ ! జయభేరితో వెలుగె దయసేయు నేమో !

శివ శివ

తనివితీరలేదే ఆ తరుణ నూగిపో''దే ! ''కాలికదీపాలీ XoX కలలే కందునే పదేపదే! తలకిందుతపసున `కాళి నిలిచే గంగనన ప్లే పK ! శంకరుడే యెరుగడింత సావాసమ్మను వX! లేనివి . . . . . సీలను మన వేలు వేలు కీలింపగ వెదకు సుకము! వన తాక్షిన ఆలంఠ3 నిన్ను పెనcNగాన నీ పలక తళుకు! తనివి. . . . . . సీ కరముల వెలుగు Xox నా శిరమునె అభిషేకము! `శివశివా యనంగ ప్రజలు సిగ్గున మునిగెడు సీ భ్రమ ! తనివి. . . . . . ఉదయమె నా దోయిలి సీ వుదక ధారలుంచు ర క్తి బింద బిందు కోటి సూర్యబింబము లొలికించు శక్తి ! తనివి. . . . .

భరిణె

కలవారిగని అలంకారాలు N°నట్లు ఫులి పోలదలచి వాతలనింపుకొనుట ! ఘనులు తమ సకియలను మణులతో కై సేయు ఆకులలములె యెంకి ''కాయె నాయిడుసరసలు ! ఆకుల సలపసరు లె ''వేక్షనలలో కదిలా మెప్పన మెరిసె కనులు నిప్పలగురిసె మణులు ! పనితనమునగ సఖులు పసలేదనగ ఘనులు పలువాయు సమరాల నలి7 నాకు సర ! వెలవోని వ్రూ సరసలు నిలునసీడనొసంగి స్వంతమటు దాచెనాక్ష నలపు పలుపల బరిణి! ననPకాడ న'' లిచు ముని పొగి లొ నా యెంకి ! కలవారీ, , ... కలవారి. . . . . . కలవారి. . . . . . Ševo ''Д. . . . . . కలవారి. . . . . .

యెంకితనము

ఆ చిత్రముకు మెరుగు నీ చక్కదనమే ! యీూ చి త్తముకు వెలుగు సీ యెంకితన మే కొమ్మనొక చేయూని గోవనాక్ష చేయూని □□□□□□ Sae&no, Rs మళ్ళజత దిగియాడ ! ఆ చిత్ర. . . . . . చిలుక, పావురము, సీ చే వ్రాల చెంపగొని అంత ననుగని, వింత, పంత, మిా ముపు రెగుర ! ఆ చిత్ర. . . . . . కోడి, పసి లేడి, నడ $లోన న పసిగట్టి ★నేను, నేనని యురికి నిను తాకి కనుమూయ ! ౮ ౬౩. . . . . . యేట కనుచాటగొసx తోట సీడల తెరలు సా౭ వెన్నెలనావ నా, సీ, - మరువ సీవ !

చిలుక పలుకు

ఎకసకె మెవరికి తెలుసు?
ఎంకిచిలుక మనసు గడుసు!
ఎకసకె ......

'పేరంటముపిలిచి తోట
చూరవిడు తె' యని నేనన_
చిలుకను పరికొలిపి నన్ను
'బలిరాజా'యనిపించిన
ఎకసకె ......
గాయపడిన లేగకు నే
సాయుమిడకె సాగిపోవ_
చిలుకను వుసికొలిపి నన్ను
'శిబిరాజా'యనిపించిన
ఎకసకె ......
కలలో తన సెలవులేకె
కానలబడి పోతినేమొ_
మెలకువగని చిలుక బిలిచి
'నలరాజా'యనిపించిన
ఎకసకె ......
పూలను గద్దియ నమరిచి
పూలకిరీటము కూరిచి
'రాజా'యన తానెకోరు
'రాణి' తన మనుగొంటిని !

ఎకసకె ......

ఎగతాళియు ఎంతో సొగసు

ఎంకి చిలుక మనుసె మనసు !

ఎకసకె ......

చెర

కరములు సిరులు పరుల కాలింపనా?

ఎంకి

కనులెత్తినా రాజ గతులెరుగునా ?

'నా రాజ కగుశయ్య

రే రాజ చేరె'నని

శయ్య సదురును యెంకి

చంద్రుగని కనులార్చు! కరములు సిరులు...

పానుపున మాజోటి

పవళింపు భావించు

వెచ్చ వెచ్చని పాన్పు

వే విధుల లాలించు ! కరములు సిలురు...

తనను వెన్నెల సోక

తప్పువలె కోపించు

'రాజపస గనురాజ

రాడ?' యని తలయూచు ! కరములు సిరులు...

నేరాక తనతరలు

నారాక గని మరలు

కళ్ళలో చందురుని

కైదుగొని నిదురించు ! కరములు సిరులు...

దూరాల దొర, పై నిగారాల రాజ కీ

కరములు సిరులు పరుల గాలింపనా

ఎంకి

కనులెత్తినా రాజె గతులెరుగునా ?

రేవెలుగు

ఎవరైన యెపుడైన యేవాడనైన
యింతుజాలి గనేర యెంకి చిత్రాలు ?
మొయిలు జొరె చంద్రుడని
భయపమిష నా యెంకి
పూసెజ్జ నాపజ్జ
పోగుపడ - ఆరటము! ఎనరైన యెపుడైన ...

మబ్బు వెలువడు చంద
మామ గని, తన చీర
చెరగు మాటిడి నన్ను
జీరు సిగ్గరితనము! ఎవరైన యెపుడైన...

'కళ్ల ములుకలు దించె
కంఠపాశము లేసె
కిరణాలు నువులేని
తలి' యనెడు - ఆకులము! ఎవరై న యెపుడైన...

'దృష్టి' తొలగగ తనను
తిలకముగ నేగొనిన
నెలవంక నా రాజ
తులయె యను - అతిశయము! ఎవరైన యెపుడైన...

రేవెలుగు గీవెలుగు

నా వెనుకె యనుమతము ! ఎవరైన యెపుడైన...

ఉయ్యాల

ఎంకి వూగెను కొమ్మ వుయ్యాలా! చంద్ర
వంక వూగెను బొమ్మవుయ్యాలా!

ఏటొపైకొమ్మనూ
యెల యెంకి అమరించె
నీట బొమ్మవుయాల
నెలవంక వెలయించె . . ఎంకి. . .

ఎంకి వన్నెలచీర
నెగిరె వెన్నెల పూలు
ఎండుటాకుల గొలుసు
వెండితీగలు చేరే ! ...ఎంకి...

సికపూలు, ముంగురులు
చిరుమువల మొలనూలు
ఒకచే సదరుకొనుచు
ఒయ్యారమే వూగె ! ...ఎంకి...

తీగల నడుమ నూగె
దీపమై, తిలకమై,
పీఠమై___ఎంకికి__కి
రీటమై, నెలవంక!
మున్నీటి యాజోడె

తపస్సు

"సాగరుని సల్లాపమా అల
చందురుని యుల్లాసమా సిక
తాతలాల విలాసమా
ఆ పగిది బంధించు నీకనుపాప నెయ్యది తాపసీ?"

"కలదు నా పాలకుని కంటను
కడలి, కల దీ చందమామయు
అలల తలపై నాట్యమాడుదు
రచట దంపతు లెవ్వరో?

ఆట కలరును సాగరుండును
అలల ననుకూలముగ నడుపును,
దంపతులు నింపదు రతని రత
నంపు కాంతుల కాన్కలన్!

బాలభక్తులవలె, నిలింపుల
లీల, శంపాలతికయన, గో
పాలు దరహాసాంచలమువలె
నటన సలిపిలి చిటుకలో!

ఆటలాడెడు నా సురూపమె
కోటి గుణితంబయ్యె త్రుటిలో
పాలకుడు తనుమరచి పరవశులీల

కన్నులు మూయగనె!

సాగరుని సల్లాపమేలా
చందురుని యుల్లాసమేలా
సైకతంపు విలాసమేలా
లోకమిక నేలా?"

★

సూచిక

		[illegible]		
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	3
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	87
[illegible]	[illegible] - [illegible]	[illegible]	[illegible]	64
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	16
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	88
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	26
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	11
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	24
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	30
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	66
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	58
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	68
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	10
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	78
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	6
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	14
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	22
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	20
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	53
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	63
[illegible]?	[illegible]	[illegible]	[illegible]	73
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	79
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	70
[illegible]	[illegible]! [illegible]!	[illegible]	[illegible]	25
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	7
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	60
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	67
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	32
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	8
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	72
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	28
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	19
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	12
[illegible], [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	5
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	21
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]_[illegible]	4
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	56

□□□□□□□□□□□□□□□□	□□□□□	□□□□□□□□□□□	□□□□□□□□□	84
□□□□□□□□□ □□ □□□□	□□□□□□□□□	□□□□□□□□□□	□□□_□□	9
□□□□□□ □□□□□□□□	□□□□□□□□	□□□□□□□	□□□□□□□□□	51
□□□□□□□□□□□□□□□□	□□□□□□□□□□□	□□□□□□□□□□□	□□□_□□	44
□□□□□□□□ □□□□□□□□□	□□□□□□□	□□□□□□□□□□□□□□	□□□□□□□□	94
□□□□□□□? □□□□	□□□□□□□?	□□□□□□□□□□□□□□	□□□_□□	34
□□□□□□□□□□□□□□□□□□□	□□□□□□	□□□□	□□□_□□	48

నండూరి వెంకట సుబ్బారావు

F.A., B.A., B.L. (16th Dec,1895-29 May 1957)

ఎంకిపాటలు రెండుమూడు విధాల ప్రజల ఆగ్రహాల్ని అమితంగా భగ్గుమనిపించాయి. ఆ భాషనితెచ్చి సభ్యతనీ,మర్యాదనీ ఇప్పించాలని చూశాడుకవి. ముందు ఆ 'ఎంకి' పదం నోళ్ళల్లోకి తీసుకోవడానికి భంగపడ్డారు పుణ్యులు. పైగా శృంగారం. ఈ తెలుగు విద్వత్ ప్రపంచం అసహ్యించుకొని, దరిచేరనీని శృంగారం. రహస్యం ఇష్టం. బూతుఇష్టం. కుళ్ళుని జర్రుతారు. కానీ శుభ్రమైన, బహిరంగమైన శృంగారం. అందులో ఆ నాయికానాయకలు అనాగరికులు. పెళ్ళిఅయినట్టూ కనపడదు.

అన్నిటికన్నా కడుపుమంట, శీలాలమంట, ఈర్షలమంట- ఆ పాటలు అందం. మాటలో అందం. మనసులో అందం. భావంలో అందం. ఆ కథలో అందం. నడకలో అందం. తీరులో అందం. లయలోఅందం. ధ్వనిలో అందం. విద్యావంతులూ, మర్యాదస్తులు అనుకునే స్త్రీలకి తలవొంపులైన అందం.

ఎంకిపాటల ప్రచురణతో తెలుగుసారస్వత ఏకైక గ్రంథాలయానికి నిప్పంటుకున్నట్టు అరిచారు. ఆ మొదటిరోజుల్లో సుబ్బారావుగారికి తననితాను నిలవతొక్కుకొని విరోధించి ప్రపంచాన్ని ఎదిరించే సాహసంలేదు. స్వతహాగా భయస్తుడు. హృదయం చాలాసున్నితం. కానీ సుబ్బారావుగారి అదృష్టమూ, ఆయన సౌహార్ద్రం, నమ్రత, ఆపాటల మధురశృంగార వశీకరణ, ఆయన్ని సమర్థించి వెన్నుచరచి వెనకవేసుకొచ్చే పండితుల్నీ అధికారవంతుల్నీ సమర్థుల్నీ ఆయనకిసమకూర్చాయి. సుబ్బారావుగారు గట్టిబలగంతో బయలుదేరారు. తెలుగు ఛాందస కుహనానవీన వాంగ్మయంపైన యుద్ధానికి.

- చలం